ПАХТА ФРОНТИ ИЛҒОРЛАРИГА ТЕНГЛАШИНГ!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ВА ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ, МЕҲНАТКАШЛАР ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ҲАМДА ШАҲАР СОВЕТЛАРИНИНГ ОРГАНИ

182 (3154). | Жума. 17 сентябрь 1965 йил. | Баҳоси 2 тийин.

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

16 сентябрь куни Тошкентда республика партия активининг йиғилиши бўлиб ўтди. Актив йиғилиши ишларида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, область партия комитетларининг идеология иши билан шуғулланувчи секретарлари, шаҳар ва район партия комитетларининг биринчи секретарлари ва идеология иши билан шуғулланувчи секретарлари, область ижроия комитетлари раисларининг маданият масалалари билан шуғулланувчи ўринбосарлари, шаҳар ва район комсомол комитетларининг биринчи секретарлари, касаба союзлари область советларининг раислари, республика ва область газеталарининг редакторлари, область маданият, халқ маорифи, кинолаштириш бўлимларининг мудирлари, олий ўқув юртларининг ректорлари, республика идеология муассасаларининг раҳбарлари, фан, адабиёт ва санъат арбоблари, жангчилар, бир қанча корхоналар ва совхозларнинг директорлари, колхозларнинг раислари қатнашдилар.

Йиғилишни КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов очди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари Р. Н. Нишонов «Ёшларга ғоявий-сиёсий тарбия беришни кучайтириш чоралари тўғрисида» доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари Қ. Муртазоев, Ўрта Осиё темир йўли бошқармасининг бошлиғи А. М. Қодиров, Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони армия генерали И. И. Федюнинский, Тошкент давлат университетининг ректори О. С. Содиқов, Ўзбекистон комсомоли Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Абдуллаева, Тошкент шаҳар партия комитетининг секретари В. А. Архангельский, Андижон область партия комитетининг секретари Р. Файзиев, «Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори М. Қориев, Ўзбекистон металлургия заводининг мастери И. Мадаминов, Ўзбекистон Ёзувчилар союзи правлениесининг раиси К. Яшин, шахсий пенсионер И. Ҳошимхўжаев, «Пахтаорол» совхози партия ташкилотининг секретари О. Қулбоев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Т. Н. Қориниёзов, республика жамоат тартибини сақлаш министри Х. Х. Яҳёев қатнашдилар.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов нутқ сўзлади.

Республика партия активининг йиғилиши муҳокама қилинган масала юзасидан кенгайтирилган қарор қабул қилди, бу қарорда ёшларга ғоявий-сиёсий тарбия беришни янада кучайтириш чоралари белгиланди. (ЎзТАГ).

ЁШЛАР ТАРБИЯСИ — МУҲИМ ВАЗИФА

Инсон юксак ахлоқи, жўшқин меҳнати ва намунали хулқ-одоби билан гўзал. Яхши фазилат эгаси қаерда бўлмасин обрў қозонади, каттаю-кичикнинг ҳурматига сазовор бўлади. Кишида бундай хулқ-одоб, албатта ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. У кўп йиллик машаққатли меҳнатнинг, чидам билан олиб борилган тарбиявий ишнинг самарасидир. Шубҳасиз, кишида яхши хислатлар унинг ёшлигидан таркиб топади.

Ёш авлод тарбияси партия ва ҳукуматимизнинг доимо диққат-эътиборида бўлиб келди ва бундан кейин ҳам шундай бўлади. Коммунистик қурилиш кенг авж олдирилган ҳозирги даврда янги жамият кишисини тарбиялаш ғоят муҳим вазифадир.

Кеча Тошкентда республика партия активи йиғилиши бўлиб ўтди. Актив йиғилиши ёшлар тарбияси билан боғлиқ муҳим ҳаётий масалаларни атрофлича муҳокама қилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ўрток Р. Н. Нишоновнинг йиғилишда қилган докладида ҳам, музокарада сўзга чиққан нотиқларнинг сўзларида ҳам коммунизм қурилишининг ҳозирги даврида ёшларни коммунистик руҳда тарбиялаш ишини яна ҳам юксак савияга кўтариш зарурлиги алоҳида таъкидланди. Шунингдек, олдимизда партиямизнинг буюк ғоявий бойлиги ёшларнинг мулки бўлиб қолишидан, ёшлар марксизм-ленинизмни чуқур ва ижодий ўрганиши ва шу асосда тўғри дунёқарашни, коммунистик эътиқод ҳамда юксак принципиалликни шакллантиришдан иборат вазифалар турганлиги айтилди. Республика партия активи йиғилишида тарбиявий ишларни тағин ҳам яхшилаш юзасидан муҳим тадбирлар белгиланди.

Тарбия тўғрисида гап борар экан, мактаб биринчи планга қўйилади. Ҳақиқатан ҳам совет мактабининг тарбиявий роли, айниқса, кейинги йилларда беқиёс даражада ошди. Мактаблар ўқувчиларга пухта билим бериш билан бирга, ёш авлодни юксак ғоявийлик, меҳнатсеварлик ва коммунизм ишига чексиз садоқат руҳида тарбияламоқда. Тошкентдаги 111, 75, 97 каби қатор мактабларда таълим-тарбия ишлари намунали йўлга қўйилган. Бу билим ўчоқларида ҳар бир дарс ва синфдан ташқари ишларнинг характери ва мазмуни ана шу олийжаноб мақсадларга қаратилмоқда.

Ўқувчилар билан олиб бориладиган индивидуал иш тарбия ишининг ажралмас қисмидир. Аммо, бунга ҳамма мактабларда ҳам бир хилда амал қилинмайди. Кўпинча интизоми бўш болалар билангина бевосита шуғулланилади. Бўш ўзлаштирувчи ўқувчилар ҳам, яхши ўқувчилар ҳам тарбиявий таъсир воситаларидан тўла баҳраманд бўлишлари лозим.

Тарбиявий иш — мактаб ишининг сифатини белгиловчи асосий кўрсаткичлардан бири. Шундай экан, ўқувчилар ўртасида рўй берадиган баъзибир ножўя ҳолларга бефарқ қараб турмаслигимиз керак. Ёмон одатларга қарши кураш олиб бориш бизнинг доимий ишимизга айлансин. Чунки, ахлоқий тарбия қанчалик яхши йўлга қўйилса, ёш авлодни тарбиялаш ҳам шунчалик осон бўлади.

Тўғри, ҳозир ўқувчиларнинг хулқ-одобига оид бир қатор педагогик қўлланмалар бор. Булар фақат мактаб ҳаётига тааллуқли. Коммунизм қурувчисининг ахлоқ кодекси принципларини улар ўзида тўла акс эттирмайди.

Ўқувчилар билан тарбиявий иш олиб бориш ҳам санъат. Лекин, айрим ўқитувчиларда бундай маҳорат етишмайди. Улар бу муҳим вазифанинг назарияси ва методикасини яхши билмайдилар. Бунда педагог кадрлар етказиб бераётган олий ўқув юртлари ҳам айблидир. Педагогика институтларида тарбия бўйича педагогик практика ўқув планларининг охирига қўйилганлигини қандай баҳолаш керак?

Болаларни тарбиялаш вазифасини фақат мактабнинг ўзи ҳал қила олмайди. Ёш авлоднинг шаклланишида атрофдаги муҳит, оила ва жамоатчиликнинг таъсир кучи жуда каттадир. Бизда шундай олижаноб оилалар борки, улар фарзандларини давримизга муносиб кишилар қилиб тарбиялаб етказишни муҳим вазифа деб биладилар. «Ота-оналар ҳаммавақт ўз болаларининг тарбиячиларидир, — деган эди атоқли педагог К. Д. Ушинский. — Тарбия соҳасида келгусида қўлга киритиладиган муваффақият ёки муваффақиятсизликнинг уруғларини шулар сепадилар».

Лекин, масъулиятли бурчни чуқур ҳис қилмаётган айрим ота-оналар ҳам учраб туради. Пойтахтнинг Туркқўрғон кўчасидаги 4-уйда Исломжоновлар оиласи истиқомат қилади. Оила бошлиғи Ғулом Исломжонов коммунист. Оиланинг кенжа ўғли Бахтиёр ота-она назоратидан четда қолди. Ҳатто, унинг қўли эгри бўла бошлади. Лекин, бундан хабар топган ота-она ҳам, 20-мактаб педагогик коллективи ҳам ўқувчини тарбиялаш тўғрисида ўйламади. Наҳотки, бу ҳол ота-онани ва мактаб коллективини ташвишга солмаса?

Ёш авлоднинг коммунистик дунёқараши унинг таълими, ахлоқий ва маданий савияси билан боғлиқ. Коммунистик тарбиянинг турли форма ва методлари борки, улардан оқилона фойдаланиб, бола тарбиясида яхши натижаларга эришиш мумкин. А. С. Макаренко айтганидек, болалар ҳар қадамда тарбия топиши керак. Бу ишда мактаб педагогик коллективлари, оилалар, кенг жамоатчилик ўзларининг муносиб ҳиссаларини қўшишлари лозим.

Бугун Тошкентда бола тарбиясида оила ва жамоатчиликнинг ролига бағишланган биринчи шаҳар съезди ўз ишини бошлайди. Республика партия активи йиғилишидагидек бу съездда ҳам ёшлар тарбияси масаласи муҳокама қилинади. Съезд том маъноси билан педагогик ва ота-оналар анжуманидир. Бу съезд ёш авлодни тўғри тарбиялашни кучайтириш, бу соҳада ота-оналар, мактаб ва жамоат ташкилотларининг ролини ошириш юзасидан пойтахтимизда қилинаётган ишларни умумлаштиради ва жанговар вазифаларни белгилайди.

Фарзандларимизни меҳнатсевар, одобли, билимли, коммунистик жамият учун муносиб кишилар қилиб етиштириш. Бу — ҳаммамизнинг бурчимиздир.

ЎРТА ЧИРЧИҚ районидаги Охунбобоев номли колхозда машинада пахта териш ҳар йили ҳам намунали уюштирилади ва бу соҳада яхши натижаларга эришилади. Колхоз механизаторлари бу йил ҳам машина теримини муваффақиятли ўтказиш учун курашмоқдалар. Суратда: ҳар куни 4—5 тоннадан пахта тераётган илғор механизатор Акром Бегалиев.

А. Абалян фотолари.

ПАХТАЗОР ЛОЧИНЛАРИ

Бугун 2-«Оққўрғон» совхозининг 4-бўлими пахта далаларида машина терими авжига чиққан. «Зангори кема»ларнинг рулларини ажойиб, меҳнатсевар ёшлар бошқаряпти. Улар кундан-кунга эл хирмонига барака киритишяпти.

Область Советининг депутати Хван Илья ўзаро бошланган социалистик мусобақада пешқадамлик қиляпти. У ўтган йили ҳам ўз «зангори кема»си бункеридан бир неча ўн тонналаб «оқ олтин» тўккан эди. Бу йил ХТ—1,2 маркали янги машинани моҳирлик билан бошқариб кунига 5—6 тоннадан пахта теряпти.

Петр Якушев, Тошпўлат Йўлдошев ўртоқлар Ильянинг сафдошлари ҳисобланади. Уларнинг ҳар бири мавсумда 90—100 тоннадан ошириб «оқ олтин» тўкиш мажбуриятини олганлар.

Бўлим далаларида бу йил ҳар қачонгидан ҳам мўл ҳосил етиштирилган. Пайкаллардаги пахталар чаман-чаман бўлиб очилиб ётибди. Машина теримини янада жадаллаштириш, маррага эртароқ етиш учун ҳамма имконият мавжуд. Механик-ҳайдовчилар ана шу имкониятлардан моҳирлик билан фойдаланмоқдалар, суръатга суръат қўшмоқдалар.

М. ХЎЖАЕВ.

ЯНГИЙЎЛ НЕГА ОРҚАДА ҚОЛМОҚДА?

Шу кунларда ҳар бир кишининг эътибори матбуотда эълон қилинаётган, радио орқали эшиттирилаётган маълумотда. Бугун ким қанча пахта тайёрлабди, кимнинг даласида машина яхши ишлаяпти? Кўчада, транспортда кетаётган одамлар шу ҳақда гап юритадилар. Сводкада юқори ўринда турган, кундалик пахта тайёрлашда пешқадам бораётган районларнинг номини ҳурмат билан тилга оладилар ва уларга таҳсинлар ўқийдилар.

Мусобақадош Ўрта Чирчиқ, Янгийўл районларининг пахта тайёрлашда қандай натижаларга эришаётганлиги ҳам кишилар эътиборида. Маълумки, Янгийўл юқори ҳосилли, ҳамиша донг таратиб келган районлардан ҳисобланади. Шу сабабли ҳам Янгийўлнинг бугунги кунда ўз мусобақадоши Ўрта Чирчиқдан анча орқада қолаётганлиги, шунга қарамай нима учундир суръатни жадаллаштирмаётганлиги кўпчиликни ташвишлантирмоқда. Ўрта Чирчиқда ҳар куни уч процентдан ва ундан ошириб пахта тайёрланмоқда. Район хўжаликлари ҳозиргача йиллик планнинг салкам 21 проценти миқдорида пахта тайёрлаб қўйдилар. Бу ерда машиналарнинг иши ҳам кишини қувонтиради. Машинада пахта териш кунлик топшириғи тўрт процентдан ошириб бажарилмоқда. Аммо Янгийўлда қўл билан ҳам, машина билан ҳам пахта теришнинг мазаси йўқ. Район ҳалигача бир кунда икки процент миқдорида ҳам пахта тайёрлайолмаётир. Машина терими эса кенг кучайтириб юборилмаган. Бир кунда машина билан терилган пахта 0,07 процентни ташкил этмоқда, холос.

Янгийўл — областимизнинг йирик пахтакор районларидан ҳисобланади. Агар улар суръатни эрта-индин кескин оширмасалар жуда орқада судралиб қоладилар. Ғўзанинг барги тўкилмаяпти, пахта яхши очилмаяпти дейиш учун ҳеч қандай асос йўқ. Чунки шу районга қўшни бўлган Калинин районининг қатор хўжаликларида пахта тайёрлаш яхши бормоқда.

Янгийўллик пахтакор ва механизатор ўртоқлар, ўз мусобақадошингиз, Ўрта Чирчиқдан анча кейинда қолмоқдасизлар. Шу қолоқликдан чиқиш учун отни чаққонроқ қамчилашингиз, «зангори кема»ларни тезроқ ишга солиш тадбирларини кўришингиз керак!

315 минг тонна Тошкент пахтаси учун

ОБЛАСТЬ РАЙОНЛАРИДА ПАХТА ТАЙЁРЛАШНИНГ БОРИШИ ТЎҒРИСИДА 16 СЕНТЯБРГАЧА БЎЛГАН МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Районлар	Бир кунда	Мавсум бошидан бери	Шу жумладан бир кунда машина терими	Мавсум бошидан бери
Оржоникидзе	3,96	40,03	4,20	12,00
Юқори Чирчиқ	2,72	23,49	—	—
Ўрта Чирчиқ	3,09	20,60	4,03	18,25
Калинин	2,55	19,51	1,15	4,22
Бўка	2,75	17,32	3,39	12,32
Оққўрғон	3,06	13,70	3,63	11,74
Янгийўл	1,79	13,04	0,07	0,46
Бекобод	1,52	10,01	1,19	3,23
Область бўйича:	2,60	17,06	2,61	9,64

• • •

16 сентябргача республикамиз областларида қуйидагича пахта тайёрланди. (Планга нисбатан процент ҳисобида): Қашқадарё — 41,22, Бухоро — 32,99, Фарғона — 24,30, Сурхондарё — 22,37, Андижон — 19,39, Самарқанд — 13,17, Хоразм — 9,21, Қорақалпоғистон АССР — 8,74, Сирдарё — 4,03.

16 сентябрга қадар республика областларида ғўза баргини дефолиация қилиш қуйидагича бўлди (Топшириққа нисбатан процент ҳисобида): Тошкент—83,27, Сирдарё—68,03, Қорақалпоғистон АССР — 55,87, Сурхондарё — 55,51, Хоразм — 45,88, Қашқадарё — 44,37, Фарғона—39,28, Самарқанд — 37,68, Бухоро — 28,92; Андижон 27,58.

БИРИНЧИ РАПОРТ

Ёз бўйи қилинган меҳнат натижаси якунланди. План бажарилганлиги тўғрисида рапорт ёзилди.

Оржоникидзе районидаги «Правда» колхозининг планни тўлдирган бригада бошлиғи Беркин Тошматов билан суҳбатлашиб ўтирибмиз. У 105 гектар ернинг ҳар гектаридан ҳозиргача 30 центнердан ошириб ҳосил олинганлиги ва бу ҳосилни етиштириш учун сув камчил бўлган бу йилги шароитда қаттиқ кураш олиб борилганлиги ҳақида ҳикоя қилади. Механизатор звено бошлиқлари Кенжа Зиёев, Абдусамат Мансуровларнинг ғайрат кўрсатиб ишлаганликларини мамнунлик билан гапиради.

— Механизация бизга катта ёрдам берди, — дейди бригадир, — шунинг учун ҳам планни биринчи бўлиб бажардик.

Бригада ерларида ҳали пахта кўп. Яна ҳар гектар ердан 10 центнердан пахта бериш учун курашилмоқда.

— Бу сўзимизнинг ҳам устидан чиқамиз, — дейди бригадир. Суратда: бригада бошлиғи Беркин Тошматов.

ХУШХАБАР

БЎКА («Тошкент ҳақиқати» мухбиридан телефон орқали олинди). Тушликдан кейин иш янада жадаллашиб кетди. Теримчиларнинг ҳам торозибоннинг ҳам қўли-қўлига тегмай қолди. Звено бошлиғи Наби Ҳошимовнинг ҳаракати бошқача. Унинг қўллари рулда-ю, кўзлари дам олға боқади, дам «оқ олтин» қордай ёғилаётган бункерга назар ташлайди.

Звено аъзолари колхозда биринчи бўлиб барака уруғини ерга қадаган эдилар. Ҳосил ҳам эрта пишиб етилди. Даставвал терим шу звено пахтазорларида бошланди. Набижоннинг ўзи бўкалик касбдош механизаторлар: бу йил район бўйича етиштирилган ҳосилнинг 60 процентини машиналар ёрдамида терамиз, йиллик планни 35 иш кунида бажарамиз, деб ташаббус бошлаганларида шу ташаббуснинг иштирокчиларидан бири бўлган эди. Звенода асосий майдонлардаги ғўза барвақт сифатли дефолиация қилинди. «Зангори кема» тахт, звено бошлиғи шай бўлиб турганлиги сабабли 60 процент ҳосил очилиши билан машина теримига ҳам киришилди. Шундай қилиб кунига йиллик планнинг 3—4, кейинги кунларда эса 6—7 проценти миқдорида пахта тайёрланди.

Оқшом қуйилмасданоқ бир неча тележка пахта қабул пунктига жўнатилди. Кечқурун эса қувончли хабар тарқалди. Моҳир механизатор, ишга жонкуяр, ташкилотчи Наби Ҳошимов звеноси областда биринчи бўлиб маррага етиб келди. Йиллик пахта тайёрлаш планини муддатидан илгари 104 процент қилиб бажарди. 33 гектар ернинг ҳар гектаридан 21,2 центнер ўрнига 22 центнердан ҳосил йиғиб-териб олиниб, ҳаммаси биринчи сортга топширилди.

— Ҳали ҳосилимиз кўп, — дейди звено бошлиғи, — гектаридан яна 7—8 центнердан хирмон кўтариб, ялпи ҳосилдорликни 30 центнерданга етказамиз.

Биз Наби Ҳошимов звеноси аъзоларига зафар ёр бўлсин, деб катта муваффақиятлар тилаймиз.

МАРКАЗИЙ ФАРҒОНА КАНАЛИ ҚУРИЛИШИ ТЎҒРИСИДА

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИДА

Кейинги йилларда Ўзбекистон меҳнаткашлари Фарғона водийсида ерларни суғоришни ривожлантириш ва уларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш соҳасида катта муваффақиятларга эришдилар. Кўпгина сув хўжалик объектлари қурилиб ишга туширилди. Сўнгги йилларда Катта Фарғона каналининг сув ўтказиш имконияти кўпайтирилди, Жанубий Фарғона канали кенгайтирилмоқда, Каркидон сув омборининг биринчи навбати қурилиб бўлди, йирик насос станциялари барпо этилди ва барпо этилмоқда, сувни чиқариб ташлайдиган йирик трактлар системаси вужудга келтирилди, кўпгина коллекторлар қурилди. Сувни тиндириш вақтида унинг кўплаб оқиб кетишини камайтириш мақсадида ҳозир каналларнинг қирғоқларини бетонлаштириш кенг қўлланиляпти.

Кейинги йилларда Марказий Фарғонада 75 минг гектар янги ерлар ўзлаштирилди, шундан 65 минг гектарига 1964 йилда экин экилди. Бу ерларда колхоз ва совхозлар ташкил этилди, улардан кўпи пахтадан яхши ҳосил етиштирмоқда. Ўтган йили Марказий Фарғона хўжаликлари давлатга 100 минг тоннадан кўпроқ пахта сотдилар.

Бироқ Андижон ва Фарғона областларининг Фарғона водийсининг жанубий қисмидаги ерлари сувга муттасил, хусусан ёзги суғориш даврида муҳтожлик сезмоқда ва шунинг учун ҳам Марказий Фарғонадаги суғориладиган ер майдонларини тағин ҳам кенгайтиришга имконият бўлмади. Норин дарёсидан сув оладиган Марказий Фарғона каналини бунёд этиш юз берган ана шу аҳволдан халос бўлиш демакдир.

Бундай канал барпо этилиши билан ҳозиргача Катта Фарғона каналидан сув ичиб келган 40 минг гектаргача ерни суғориш ва шу тарика Катта Фарғона каналидан сув ичадиган ерларни сув билан таъминлашни анча кучайтириш; қўриқ ерларда 70 минг гектаргача ерни суғориш; Охунбобоев номли канал системасининг сув билан таъминланишини гарантиялаш имконияти вужудга келади. Шундай қилиб, Марказий Фарғонанинг ерларини сув билан таъминлаш масаласи ҳал этилади.

КПСС Марказий Комитети март Пленумининг қарорларига амал қилиб, суғориладиган ер майдонларини кенгайтириш, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари етиштиришни кўпайтириш катта аҳамиятга эга эканлигини, Фарғона ва Андижон областларининг хўжалик ресурсларидан яхшироқ фойдаланишни назарда тутиб, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети Фарғона ва Андижон область ташкилотлари, Сув хўжалиги министрлиги ва «Средазгипроводхоз» лойиҳалаш институтининг Марказий Фарғона канали қурилишини амалга ошириш тўғрисидаги таклифларини маъқулладилар. Каналнинг бош тўғонини секундига 200 кубометргача сув сарфлайдиган, каналнинг биринчи навбат қурилишини эса секундига 100-120 кубометр сув сарфлайдиган қилиб қуришни кўзда тутиш мақсадга мувофиқ деб топилди.

«Средазгипроводхоз» институтига канал қурилиши лойиҳа топшириғини шу йилнинг 15 октябридан кечиктирмай тузиб чиқиш ва у тасдиқланганидан кейин кўзда тутилган график юзасидан иш чертёжларини топшириш таклиф этилди.

Сув хўжалиги министрлиги ва Госстройга лойиҳа экспертизасини ўтказиш ва лойиҳани лойиҳа топшириғи тугаллангандан кейин икки ҳафта муддат ичида республика Министрлар Советининг тасдиғига тақдим этиш топширилди.

Госпланга ва Сув хўжалиги министрлигига канал қурилишини 1967 йилга бориб батамом тугаллаш учун зарур бўлган миқдордаги маблағларни 1966 йилда ажратиб беришни кўзда тутиш таклиф этилди.

Марказий Фарғона каналини «Узглавводстрой» қуради.

Сув хўжалиги министрлигига лойиҳа тасдиқланганидан кейин бир ой ўтгач республика Министрлар Советига қурилишнинг бутун даври учун ишларнинг календарь графигини тақдим этиш вазифаси топширилди, токи 1967 йил вегетация давридаёқ каналнинг жанубий участкасидан Қорадарё орқали сув бериш мумкин бўлсин.

Сув хўжалиги министрлиги ва «Средазгипроводхоз» лойиҳалаш институти зиммасига 1966 йилда Марказий Фарғона канали орқали сув ичадиган ерларнинг мелиоратив тадбирларини лойиҳалаштира бошлаш, канал қурилгандан кейин ана шу ерларга сув беришни кескин суратда яхшилашни назарда тутиш вазифаси юклатилди.

Янги суғориладиган ерларни ўзлаштириш учун пахтачилик совхозлари ташкил этиш кўзда тутиляпти.

Қарорда шу нарса таъкидланадики, Марказий Фарғона каналининг қурилиши Фарғона ҳамда Андижон областларида суғориладиган деҳқончиликни янада ривожлантириш, пахта етиштиришни жадал суръатлар билан кўпайтириш учун ғоят катта аҳамиятга эгадир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Совети Ўзбекистоннинг колхоз ва совхозлари, район ва область партия, совет, комсомол, касаба союз ташкилотлари, қишлоқ хўжалиги ва сув хўжалиги органлари Марказий Фарғона каналини барпо этишда актив иштирок қиладилар ва уни тезроқ битказиб ишга туширишда қурувчиларга ҳар тарафлама ёрдам кўрсатадилар, деб қатъий ишонч билдирадилар.

РАСМИЙ ХАБАРЛАР

ГЕНЕРАЛ НЕ ВИН ТОШКЕНТДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва республика Министрлар Совети СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан, Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Бирма Иттифоқи Революцион кенгаши ва Министрлар Советининг Раиси генерал Не Вин ва унинг ҳамроҳлари шарафига 14 сентябрь кечқурун қабул маросими ўтказдилар.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Е. С. Насриддинова меҳмонларни самимий табриклади.

Генерал Не Вин ўзининг жавоб нутқида бундай деди: Мен ва делегациямизнинг ҳамма аъзолари СССР бўйлаб қилаётган сафаримизда Ўзбекистонга келиш имкониятига эга бўлганлигимиздан жуда хурсандмиз.

* * *

Бирма Иттифоқи Революцион кенгаши ва Министрлар Советининг Раиси генерал Не Вин ва унинг ҳамроҳлари 15 сентябрь эрталаб Тошкент билан танишиб чиқишни давом эттирдилар.

• • •

Генерал Не Вин ва унинг ҳамроҳлари шу куни Тошкентдан Москвага жўнаб кетдилар.

Тошкент аэропортида Бирма меҳмонлари самимий узатиб қолинди. (ЎзТАГ).

ГЕНЕРАЛ НЕ ВИН МОСКВАДА

Бирма Иттифоқи Революцион Кенгаши ва Министрлар Советининг раиси генерал Не Вин СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Ҳукуматининг таклифига биноан расмий визит билан 15 сентябрда Москвага келди.

Бирма ва СССР давлат байроқлари билан безатилган Внуково-2 аэропортида ҳурматли меҳмонни СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарев, таниқли совет давлат арбоблари кутиб олдилар.

Ҳурматли меҳмонни кутиб олган вақтда фахрий қоровул саф тортиб турди, бирма иттифоқи билан СССР давлат гимнлари ижро этилди. Генерал Не Вин шарафига тўплардан бир йўла ўқ узиб, миллатлар салюти берилди. (ТАСС).

КРЕМЛДА ДЎСТОНА СУҲБАТ

16 сентябрда Кремлда совет раҳбарлари Бирма Иттифоқи Революцион кенгашининг ва Министрлар Советининг Раиси генерал Не Вин билан суҳбатлашдилар. Суҳбатда совет томонидан СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, КПСС Марказий Комитетининг секретари Б. Н. Пономарёв, СССР ташқи ишлар министри А. А. Громико ва бошқалар қатнашдилар.

Самимий, дўстона вазиятда ўтган суҳбат вақтида томонлар Совет-Бирма муносабатларини янада ривожлантириш масалалари устида фикрлашиб олдилар, халқаро аҳволнинг ҳар иккала томонни қизиқтираётган проблемаларини муҳокама қилдилар.

(ТАСС).

ЁШЛАРНИ ЛЕНИН ВАСИЯТЛАРИ РУҲИДА ТАРБИЯЛАЙЛИК

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ СЕКРЕТАРИ Р. Н. НИШОНОВНИНГ РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИДАГИ ДОКЛАДИ*)

Партиямиз улуғ Ленин васиятларига амал қилиб, ўсиб келаётган ёш авлод тарбиясига доимо алоҳида аҳамият бериб келди ва аҳамият бермоқда. Унинг сиёсий онглилиги, умумназарий ва техника тайёргарлиги даражасини ошириш тўғрисида, коммунистик қурилиш вазифаларини ҳал қилишда ёшларнинг ролини кучайтириш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилмоқда.

Социалистик ижтимоий тузум йигит ва қизларимизнинг ижодий меҳнат қилиши учун, уларнинг маълумот олишлари ва меҳнат қилишлари учун кенг имкониятлар очиб берди. Уларнинг куч-ғайрати, ташаббускорлиги жўш уришлиги учун, ҳар бир йигит ўз билимлари, қобилияти, имкониятларини тўла намоён қила олишлари учун ҳамма шароитларни яратиб берди.

КПСС Программасида кўрсатиб ўтилганидек, бизнинг мамлакатимизда ёшлар коммунизм учун курашда яратувчи, ижодий кучдир. Бизнинг халқимиз ёш авлоднинг ажойиб ишлари билан ҳаққоний равишда фахрланади. Йигит ва қизларимизнинг аксарияти ҳалол меҳнат қилмоқда. Саводхон, ғоявий жиҳатдан чиниққан бўлиб ўсмоқда, у юксак ахлоқ фазилатлари эгаси, ҳаётга тўғри кўз билан қарайди. Бизнинг ёшларимиз Ватанимиз фаровонлиги йўлида буюк жасоратларга тайёр турган миллионлаб оташқалб жангчилардир.

Коммунизм буюк идеалларининг тантанаси йўлида Совет Ўзбекистони ёшлари ҳам фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Улар кўпгина ажойиб ташаббусларни бошлаб бердилар, республикамизнинг хўжалик ва маданий қурилишида эришилаётган катта ютуқларга муносиб ҳисса қўшмоқдалар.

Ўзбекистон меҳнаткашлари етти йиллик планни муддатидан илгари бажариш учун зўр ғайрат билан курашмоқдалар. Саноатимиз етти йиллик план контроль рақамларини белгиланганидан олдин бажармоқда. Капитал қурилиш ҳажми жуда кенгайиб кетди. Пахта ва бошқа деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштириш йил сайин кўпаймоқда. Қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари бу йилнинг сув танқислиги натижасида юз берган катта қийинчиликларни енгиб, пахтадан мўл ҳосил етиштирдилар. Улар КПСС Марказий Комитети март Пленуми қарорларидан илҳомланганликлари туфайли Ватанга камида 3 миллион 650 минг тонна «оқ олтин» беришдан иборат ўз мажбуриятларини бажаришга астойдил бел боғлаганлар.

Республикада ёшлар меҳнат қилмайдиган биронта ҳам соҳа йўқ. Кўпгина корхоналар ва қурилишлар, колхоз ва совхозларда ишловчиларнинг аксариятини ёшлар ташкил қилади. Бинобарин, ёш авлод ўз оталарининг ишларини муносиб равишда ва шараф билан давом эттиришлари, коммунизмнинг моддий техника базасини барпо этишга республикамиз қўшадиган ҳиссани кўпайтиришлари керак.

Бизнинг йигит ва қизларимиз бу олижаноб вазифани муваффақиятли бажариш учун юксак ғоявийлик руҳида тарбияланган бўлишлари, коммунистчасига яшаш ва ишлашни астойдил ўрганишлари керак.

Буларнинг ҳаммаси йигит ва қизларимизнинг онгида коммунистик дунёқарашни шакллантириш, уларни буржуа идеологиясининг ҳар қандай кўринишларига нисбатан муросасиз бўлиш руҳида тарбиялаш, уларнинг маълумот ва маданиятини ошириш, турмуш шароитларини яхшилаш ва маданий ҳордиқ чиқаришларини кўнгилдагидек ташкил этиш масалалари доимо диққат марказимизда бўлишини ва бу масалаларни энг муҳим умумпартиявий, умумдавлат вазифалари деб билишни талаб қилади.

Республика партия ташкилоти, жамоатчилиги сўнгги вақтларда ёшларнинг ғоявий-сиёсий тарбияси билан кўпроқ шуғулланадиган бўлиб қолдилар. Ўсиб келаётган авлод ўртасида олиб борилаётган ишларда турли форма ва методлардан фойдаланилмоқда. Марксча-ленинча назарияни пропаганда қилиш анча активлашди, ёшларнинг ишчилар синфи, деҳқонлар сафидан ўрин олишлари кенг авж олди, уларни партия ва халқнинг революцион ва меҳнат традициялари руҳида тарбиялаш ишлари кенг йўлга қўйилди, комсомол тўйлари, камолга етганликни байрамдек нишонлаш, ёшларга паспортни тантанали вазиятда топшириш ва шу сингари ишлар одат тусига кириб қолди.

Тошкент, Самарқанд, Бухоро, Фарғона, Андижон, Наманганда ҳамда кўпгина қишлоқ районларида бу соҳада кўпгина ижобий ишлар қилинмоқда. Деярли ҳамма жойда интернационал учрашувлар ва революцион шон-шуҳрат клублари, қизлар клублари, ёшларнинг истакларини эътиборга олиб тузилган клублар, маданият университетлари барпо этилди ва ишламоқда, уч авлод учрашуви, Совет Армиясига чақирилувчилар ва жангчилар билан учрашув кечалари, машъала кўтариб ўтиш, музика, поэзия, савол-жавоб кечалари мунтазам ўтказиладиган бўлиб қолди. Республикамиз пойтахтида «Тошкент тонги»ни кутиб олиш ва бошқа тадбирлар яхши традиция бўлиб қолди.

Лекин шунга қарамай, йигит ва қизларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ишларини кўнгилдагидек деб бўлмайди, айрим ёшларимизнинг сиёсатга бефарқ қарашлари, ўз гражданлик бурчларига виждонан муносабатда бўлмасликлари, юлғичлик қилишлари ҳамда меҳнатни менсимаслик ҳолларига дуч келмоқдамиз. Айрим ёшлар баъзи сабабларга кўра жамиятимизга ёт таъсирга берилиб қолмоқдалар, социалистик турмуш қоидаларини бузмоқдалар, безорилик қилмоқдалар.

Ёшларимизнинг бир қисми ичкиликка ўрганганлиги катта иллатдир. Шунга қарамай баъзи ҳолларда ана шундай кўнгилсиз фактларга етарли эътибор берилмаётир. Баъзи жойларда бундай иллатларга ҳар кимда ҳам бўладиган камчилик деб қаралмоқда, ичкиликбозлик кишиларнинг саломатлигига катта зарар етказиши, меҳнат унумдорлигига, кайфиятга салбий таъсир кўрсатиши, кўп ҳолларда эса оиланинг бузилишига сабаб бўлиши, болаларнинг тарбиясига ёмон таъсир кўрсатиши эътиборга олинмаётир. Бироқ, ичкиликбозликка қарши кураш кўп ҳолларда энг муҳим ижтимоий проблема деб қаралмаётир. Ёшларимизнинг баъзибир қисми диний урф-одатларга риоя қилаётганлиги ва ҳатто турли диний эътиқодлар таъсирига тушиб қолаётганлиги ташвишли ҳолдир. Ёшларимиз бир қисмининг совет кишисининг шаънига доғ туширадиган мешчанлик қилиқлари бизни ташвишлантирмай қололмайди.

Ёшлар орасида бундай иллатларнинг юз беришига сабаб нима? Бунинг сабаблари кўп. Аммо бу ўринда аввало шуни қайд қилиш керакки, партия, комсомол ва бошқа жамоат ташкилотлари ёшлар билан ишлашга юзаки муносабатда бўлмоқдалар, ёшлар дунёқарашининг шаклланишига таъсир кўрсатадиган объектив ва субъектив факторларни тўла эътиборга олмаётирлар.

Шуни назарда тутиш керакки, кўпчилик йигит ва қизларимизнинг дунёқараши урушдан кейинги даврда шаклланди. Урушдан кейинги давр эса фан ва техника тез суръатлар билан ривожланганлиги, йирик илмий кашфиётлар билан характерланади. Бу ҳол ўсиб келаётган ёш авлод онгининг ўсишига, унинг маънавий ва маданий қиёфасига катта таъсир кўрсатди. Йигит ва қизларимизнинг талаблари беқиёс даражада ошди, шунга қарамай улар билан олиб бориладиган ишларнинг форма ва методлари эса асосан илгари қандай бўлса шундайлигича қолди.

Ёшларнинг ҳозирги авлоди капиталистик асорат ва қашшоқлик даҳшатларини бошидан кечиргани йўқ, халқимиз бошига тушган энг қийин имтиҳон — Ватан урушини билмайди. Унинг қарашлари ва характери социалистик ва буржуа идеологияларининг кескин, муросасиз кураши шароитида шаклланмоқда.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш соҳасида олиб борилаётган ишларда шуларнинг ҳаммасини эътиборга олмоқ лозим. Ҳозир, КПСС Марказий Комитети октябрь ва ноябрь Пленумлари қарорларидан (1964 йил) кейин мамлакат ғоявий ҳаётини янада активлаштириш учун, ёшлар орасида олиб борилаётган тарбиявий ишларни тағин ҳам кучайтириш учун анча қулай шароит яратилди.

Кишининг марксча-ленинча дунёқараши, бутун умри давомида амал қиладиган идеалларига чуқур эътиқоди мактабдан бошлаб шаклланади, унинг бутун хатти-ҳаракатларини белгилайди.

Шу нарсани қониқиш билан қайд қиламизки, республикамизда халқ маорифи тез суръатлар билан ривожланмоқда. Ҳозирги вақтда мактабларда 2 миллион 200 минг бола ўқимоқда. Ўқувчиларнинг билими тобора пухта бўлиб бормоқда. Бу йил олий ўқув юртлари ва ўрта махсус ўқув юртларига кириш имтиҳонларининг натижаси шуни кўрсатдики, кўпгина мактабларда ўқув-тарбиявий ишларнинг савияси сезиларли даражада ошган. Бунда кўпмингли ўқитувчилар армиясининг хизмати каттадир.

Шундай бўлса ҳам мактаб ўқувчиларини ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш ишларини йўлга қўйишда жиддий хато ва камчиликлар бор. Мактаблар бир неча бор қайта қурилганлиги ўқув процессининг бу муҳим томонига маълум даражада зарар етказди, мактаб ўқувчиларининг коммунистик дунёқарашини шакллантириш масалаларини аслида иккинчи планга суриб қўйди. Жамиятшунослик, тарих, адабиёт, география каби фанларнинг роли маълум даражада камситиб қўйилди.

Кўпгина педагогик коллективлар, мактаблар партия ва комсомол ташкилотларининг сиёсий иши ҳали ўқувчиларда коммунистик қарашларни ва юксак ахлоқий принципларни активлик билан шакллантиришга қаратилганича йўқ.

Бизда болаларнинг ўқиши учун ҳамма шароитлар яратилганлигига қарамай, айрим партия ва совет органларининг, халқ маорифи органларининг масъулиятсизлиги орқасида мактаб ёшидаги болаларнинг бир қисми ўқишга тортилмай қолмоқда.

Ўқувчиларнинг ўзлаштириши суст эканлиги ҳам ташвиш туғдирмоқда. Айрим ўқитувчилар ўз фанларини яхши билмайдилар, дарсларини паст савияда ўтказмоқдалар. Дарсликда ёзилган нарсалар билан чекланиб қолмоқдалар, фанларни ҳаётий процесслар билан боғламаётирлар, кўпинча болаларни қаттиқ қизиқтираётган масалаларни четлаб ўтиб, бундай саволларга жавоб топишда болаларни ўз ҳолига ташлаб қўймоқдалар. Ўқувчи ёшларни тарбиялашга айрим ўқитувчиларнинг номуносиб хатти-ҳаракатлари ҳам салбий таъсир кўрсатмоқда.

Партия комитетлари, халқ маорифи органлари ўқитувчи кадрларни ҳамон етарли даражада ўрганмаётирлар, уларнинг ишларини суст контроль қилмоқдалар, баъзан халқ маорифи соҳасига тасодифий кишиларнинг суқулиб кириб олишларига муроса қилмоқдалар. Бундай кишилардан мутлақо воз кечиш керак.

Совет ўқитувчиси меҳнаткашлар оммасининг маълумоти ва маданиятини ошириш учун курашда партиямизнинг мустаҳкам таянчидир. Унга болаларни тарбиялаш, кекса авлодга муносиб ўринбосар, коммунизмнинг оташин жангчиларини тайёрлашдек муқаддас вазифа ишониб топширилган.

Ўқитувчилар коллективини юксак ғоявий, юксак маълумотли кадрлар билан мустаҳкамлаб бориш билан бирга улар ҳақида, уларнинг маданий турмуш шароитларини яхшилаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилиш керак. Кенг жамоатчиликнинг ўқитувчилар кунини жорий этиш ҳақидаги таклифини қўллаб-қувватлаш керак. Биз В. И. Лениннинг қуйидаги сўзларини доимо эсда тутмоғимиз лозим. — «Бизда, — деган эди В. И. Ленин, — халқ ўқитувчиси шундай юқори ўринга қўйилмоғи керакки, у буржуа жамиятида ҳеч қачон бундай ўринда турмаган, турмайди ва тура олмайди ҳам».

Ўқувчиларга улар ўсадиган ва тарбияланадиган ижтимоий муҳит катта таъсир кўрсатади. Бу муҳит аввало оиладир. Шунга қарамай баъзи ота-оналар ўз фарзандларининг тарбияси билан қониқарли шуғулланмаётирлар, баъзан эса ўзларининг нотўғри хатти-ҳаракатлари билан уларга салбий таъсир кўрсатмоқдалар. Ўз фарзандларининг ўқиши ва тарбияси учун ота-оналарнинг масъулиятини кескин ошириш, бу муҳим умумдавлат ишига бепарво муносабатда бўлаётганларга талабни ҳар қачонгидан ҳам ошириш керак.

Партия, касаба союз ташкилотлари ўз коллективлари аъзолари фарзандларининг ўқиши, хулқи билан доимий равишда қизиқишлари, у масалаларни ўз йиғилишларида муҳокама қилиб туришлари лозим. Шунингдек, маҳаллий Советлар, халқ маорифи органлари ва аввало Маориф министрлигининг беистисно ҳамма болаларнинг муваффақиятли таълим олиши ва тўғри тарбияланиши учун масъулиятини ҳар томонлама оширмоқ зарур.

Республика Маориф министрлиги ва педагогика фанлари институти мактабларни политехнизациялаштириш ҳақидаги масалани янада чуқур ўрганиб чиқмоқлари керак. Ҳозир бу муҳим масала юзасидан кўпгина таклифлар тушмоқда. Кўпгина истакларнинг мазмуни шундан иборат бўлаётирки, мактаблар меҳнат, политехника таълимини кучайтириб, ёшларга профессионал билим эмас, балки кенг политехника маълумоти берсин. Бу таклифларни умумлаштириш ҳамда мактабларни политехнизациялаштиришнинг илмий жиҳатдан асосланган программасини такомиллаштириш керак.

Шунга эришиш керакки, мактаб ёшидаги болаларнинг ҳаммаси ўқисин, мактаб ҳаётининг бутун уклади, бутун ўқув-тарбиявий процесс ҳар бир ўқувчида материалистик дунёқараш, коммунистик эътиқод асосларини шакллантиришга ёрдам берсин.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашда халқ хўжалиги ва маданиятнинг барча соҳалари учун мутахассислар тайёрлаб чиқарадиган олий ва ўрта махсус ўқув юртлари катта роль ўйнайдилар.

Ҳозирги вақтда республикадаги 32 олий ўқув юртида, 106 техникум ва билим юртларида 280 минг киши ўқимоқда. Шу йилнинг ўзидаёк шу ўқув юртлари даргоҳини 38 минг киши битириб чиқади. Олий ва ўрта махсус ўқув юртлари чуқур ғоявий ва юксак малакали мутахассислар етиштириб чиқариш соҳасида маълум тажриба тўпладилар. Олий ўқув юртларимиз ва техникумларимизни битириб чиққанларнинг аксарияти ажойиб меҳнаткаш бўлиб, ижтимоий-сиёсий ҳаётда актив қатнашмоқдалар.

Лекин биз олий ўқув юртлари, техникумлар ва билим юртларидаги ғоявий-сиёсий ишларни ташкил этишда кўпгина формализм ва шаблонга йўл қўйилаётганлигидан кўз юмолмаймиз. Бу нарса чала тадбирлардан келиб чиқмоқда, муайян мақсадга қаратилмаганлиги ва дефференциал бўлмаганликдан келиб чиқмоқда. Айнан бир тадбирнинг ўзи биринчи курс студентига ҳам, ундан кейинги курс студентлари учун ҳам ва ҳатто сўнгги курс студентларига ҳам тааллуқли бўлиб қолмоқда. Сиёсий-тарбиявий ишларнинг перспектив планлари устида камдан-кам киши ўйламоқда. Ўқишдан бўш вақтларида студентлар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишлар айниқса ёмон йўлга қўйилган.

Ҳозирга қадар кўпгина ўқув юртларида марксча-ленинча назарияни ўқитишдаги жиддий камчиликларга хотима берилмаган. Ижтимоий фанлар бўйича лекциялар аксарият қуруқ, эҳтироссиз ўқилмоқда, студентларни қизиқтирмаётир, уларда юксак ижтимоий ва гражданлик бурчини ҳис қилишни шакллантиришга ҳар доим ҳам ёрдам бераётир, деб бўлмайди.

Ижтимоий фанлар бўйича программаларнинг мазмуни ва тузилишида ҳам жиддий камчиликлар бор. Ижтимоий фанлар турли курсларнинг программаларига айнан бир хил проблемалар киритилган. Бу ҳол ўқув материалларининг бир хил бўлишига сабаб бўлди, ўрганилаётган фанга қизиқишни камайтирди. Бундан ташқари, сўнгги йилларда марксча-ленинча назарияни ўрганишга ажратилган соатларнинг ҳеч асоссиз равишда камайтириб юборилишига йўл қўйилди.

Ўқув юртларида ижтимоий фанлар бўйича назарий жиҳатдан етук ўқитувчиларнинг етишмаслиги сезилмоқда. Бизда айниқса диалектик материализм бўйича ўқитувчилар тайёрлаш масаласида қийинчилик юз бермоқда. Бу курсни кўпинча табиий фанлардан етарли даражада хабардор бўлмаган кишилар ўқимоқдалар.

Табиий ва техника фанларидан дарс берувчи ўқитувчилар, шу жумладан йирик олимлар ҳам табиий ва техника фанларининг философия масалаларига менсимай қарашлик, ҳозирги замон фанининг методологик асосларини тўғри тушуниб етишда студентларга ёрдам бермаслик ҳоллари тез-тез учраб турибди.

Бевосита студентлар олдида лекция ўқишга юқори малакали кишилар жуда кам жалб қилинмоқда. Областлардаги олий ўқув юртлари студентлари 4-5 йил давомида академикни ёки фанлар академиясининг корреспондент аъзосини кўрмай, илмий даргоҳларни битириб чиқишларини нормал ҳол деб бўладими. Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, фанлар академияси президиуми бу соҳада зарур чоралар кўришлари керак.

Ҳозир олий ўқув юртларида ижтимоий фанлар бўйича янги программалар мавжуд. Мажбурий адабиётлар рўйхати партиявий ҳужжатлар билан тўлдирилган. Ижтимоий фанлар кафедралари, партия ташкилотлари, олий ўқув юртлари раҳбарлари шунга эришишлари керакки, ҳар бир лекция, семинар машғулоти ғоявий-сиёсий жиҳатдан юксак савияда ўтсин, ёшларнинг ақли ва қалбида чуқур из қолдирсин.

Бизнинг вазифамиз республикамиздаги барча олий ўқув юртлари ва техникумлардаги ўқув-тарбиявий ишларни тубдан яхшилашдан, шу даргоҳларни юксак ғояли, юқори маълумотли, юксак маданиятли кишилар, коммунизм учун актив курашчилар битириб чиқишига эришишдан иборат.

Мактабни, ўқув юрти ёки техникумни, олий ўқув юртини битириб чиққандан кейин ёшлар ўз билимларини бойитади, амалий ишда, ишлаб чиқаришда, коллективда ўз қарашларини шакллантиришни давом эттиради. Меҳнат қилиш ёшларни тарбиялашнинг энг яхши мактабидир.

Республикамиз ёшларининг аксарияти жамият олдидаги ўз бурчларини яхши тушуниб, корхоналарда, қурилишларда, колхоз ва совхозларда, давлат ва илмий муассасаларда фидокорона меҳнат қилмоқдалар, янги ерларни ўзлаштиришда, йирик саноат объектларини барпо этишда актив қатнашмоқдалар.

Аммо ёшларни меҳнатда тарбиялашда ҳозирча жиддий камчиликлар бор. Кўп ҳолларда баъзи касбларга, чунончи қурувчи, савдо, маиший хизмат кўрсатиш ва коммунал хўжалиги ходими каби касбларга менсимай қаралади. Меҳнат тарбияси масаласини тор маънода олиб ҳал қилмаслик керак. Уни ёшларда меҳнатга муайян кўникма ҳосил қилиш деб билмасдан, балки, ёшларни коммунистик руҳда тарбиялашдан иборат умумий вазифанинг бир қисми деб билмоқ керак. Коммунистик меҳнат ҳаракатини тўғри ташкил этиш катта аҳамиятга эга. Шунинг учун ҳам бу ҳаракат қатнашчилари чиндан ҳам коммунистчасига ишлашлари ва яшашлари учун коммунистик меҳнат ҳаракатининг ажойиб традицияларини кенг авж олдирмоқ зарур.

Баъзан бизда коммунистик меҳнат зарбдори деган шарафли номни беришда шошма-шошарлик ҳоллари рўй бермоқда, кўпроқ миқдорий ўсиш тўғрисида ўйлаб, шу номни олишга сазовор бўлган кишиларнинг ишдаги ва хулқ-атворидаги камчиликларга эътибор берилмаётир. Бундай шошма-шошарлик зиён етказади, холос.

Ёш ишчиларнинг малакасини оширишга алоҳида эътибор бермоқ лозим. Бунда шуни эсда тутиш керакки, бу масала ишлаб чиқаришни ташкил этишни яхшилаш, меҳнат унумдорлигини ошириш билангина боғлиқ бўлмай, айни вақтда меҳнатга ижодий муносабатда бўлишни тарбиялаш, кишининг қобилиятларини ўстириш билан ҳам боғлиқдир.

Республикада ёш ходимларнинг ғоявий-сиёсий тарбияси тўғрисида, уларнинг малакасини ошириш, ёшларнинг юксак даражада унумли меҳнат қилиши, ўқиши ва маданий дам олиши тўғрисида доимий ғамхўрлик қилаётган корхона ва хўжаликлар оз эмас.

Масалан, Октябрь революцияси номли заводни олайлик. Бу коллективга келган ўсмирлар ўз меҳнат биографиялари қандай бошланганлигини абадий эсдан чиқармайдилар. Улар аҳил ишчилар оиласига аъзо бўлганликларини дарҳол сезадилар. Дастгоҳ ёнида улар билан бирга тажрибали мастерлар ишлайдилар, уларга катта ўртоқлари ва комсомоллар меҳрибонлик қиладилар, ёшлар заводнинг шонли революцион ва меҳнат традициялари билан таништирилади. Ҳар бир ёш ишчи шу традицияларни муқаддас сақлаш ва кўпайтиришга, ишчи шарафини юксак қадрлашга қасамёд қилади. Бу корхонада ёшларга клублар, кутубхоналар хизмат қилмоқда, ҳар хил маданий-оммавий тадбирлар ўтказилмоқда.

Фарғона область Охунбобоев районидаги Карл Маркс номли колхозда ёшлар учун кўп яхши ишлар қилинмоқда. Янги ўзлаштирилган ерларда ташкил этилган бу хўжаликда ёшларнинг меҳнат ва турмуш шароити, ўқиши ва маданий ҳордиқ чиқариши учун доимий ғамхўрлик қилинмоқда. Колхозда ёшларнинг ҳаммаси ўқимоқда, қишлоқ хўжалиги техникасининг, қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришини бошқаришнинг илмий асосларини муваффақият билан эгалламоқда.

Бир қатор корхоналарнинг ёш ишчиларнинг ақлий ва жисмоний жиҳатдан ҳар томонлама камол топишлари маданий ва умумий таълим савияларини оширишлари учун шароит яратиб бериш соҳасидаги ташаббусларини ҳар томонлама маъқуллаш керак. Олтинтопган полиметалл комбинати, Чирчиқ электрохимия комбинати, «Политотдел» колхози ва бошқа кўпгина корхоналарнинг, колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ва жамоат ташкилотлари олий ўқув юртлари ва техникумлар филиалларининг ўқув корпуслари, клублар, кутубхоналар учун бинолар, стадионлар қурмоқдалар.

Ёшлар ўртасида олиб бориладиган ишларни моҳирлик билан йўлга қўйган, ўсиб келаётган авлодни коммунистик руҳда тарбиялашга катта эътибор бераётган бошқа кўпгина корхона, колхоз ва совхозларнинг номларини келтириш мумкин. Айни вақтда бир қатор ташкилотларда бу ишда жиддий камчиликлар бор. Корхоналар, хусусан қурилишдаги ишчи ёшлар орасида меҳнат интизомини бузиш ҳоллари тез-тез рўй бериб турибди. Айрим раҳбарлар ёшлар билан учрашишга вақт тополмайдилар, уларнинг талаб ва эҳтиёжлари, кайфиятларини билмайдилар. Баъзи корхоналар ва қурилишларда меҳнат ва турмуш шароити қониқарли бўлмаганлиги сабабли ёш кадрларнинг қўнимсизлиги давом этмоқда.

Самарқанд шаҳридаги 150-қурилиш трестининг раҳбарлари ёшлар тўғрисида шу тариқа «ғамхўрлик қилмоқдалар». Трестда 300 кишига мўлжалланган ёшлар ётоқхонаси бор. Лекин ётоқхоналарнинг уйлари ифлослигидан қадам қўйиб бўлмайди, мебеллари яроқсиз. Ётоқхонага яқин жойлашган ошхона эрталаб соат 9 да, ёшлар иш бошлаб юборган вақтда очилади. Кир ювиш хонаси билан душ ишламайди, радиоточкалар бузуқ, ётоқхона учун бирорта ҳам ёшлар журнали ёки газетаси олинмайди. Бу ерда тарбиячи бўлиб бутунлай номуносиб киши ишламоқда. Унинг мураббийлик фаолиятини оммавий-сиёсий ишлар планидан ҳам билса бўлади. Шу мураббий тузган пландан баъзи жойларини эшитинг: «соат 3 дан 5 гача — пластинка қўйиш, 8 дан 10 гача — байрам билан табриклаш ва 10 дан 12 гача танца тушиш». Аҳвол шундай бўлгач, бу ётоқхонада ёшларнинг карта ўйнаши, ичкиликбозлик қилишига ажабланиб бўладими.

Корхонада ёшларни тарбиялашда айниқса цех бошлиқлари, инженер, техник ходимлар, мастерлар, кекса ишчилар алоҳида роль ўйнайдилар. Ёш йигит ва қизларнинг меҳнатга муносабати шуларнинг шахсий намунасига, ёшларга таъсир кўрсата билишларига кўп жиҳатдан боғлиқ.

Бироқ айрим корхоналарда эски одатлар ҳамон ҳукм суриб келмоқда! Маош олинган куни аксарият мастернинг ўзи ичкиликбозликни бошлаб беради, бундай мастерларнинг қўл остида ишловчи ёш ишчининг ахлоқи бузуқ бўлади, енгил-елпи иш қилади.

Бундай иллатга хотима бериш, мастерларнинг ёшларни тарбиялаш учун масъулиятини ошириш зарур.

Бу жиҳатдан Тошкент шаҳар партия ташкилотининг тажрибасини кенг ёйиш керак. Тошкент шаҳар партия ташкилоти мастерларнинг мунтазам ўқувини ташкил этиш, «Мастерлар куни» ва бошқа тадбирлар ўтказмоқда. Бу ҳол ёшларни тарбиялашга ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Ёшларда коммунистик дунёқарашни шакллантириш уларнинг дам олишини ташкил этиш билан яқиндан боғлиқдир. Маданий ҳордиқ чиқариш — интизом бузилмаслигининг олдини олишнинг энг яхши воситасидир. Ёшларда цех, бригада, мактаб, институтлар тарбиялайдиган фазилатларнинг тобора ривожланиши, мустаҳкамланиши кўп жиҳатдан дам олиш қандай йўлга қўйилганлигига боғлиқдир. Лекин кўп жойларда ёшларнинг дам олиши қониқарсиз уюштирилган. Бу ишда маданий-оқартув муассасаларидан фойдаланилмаётир. Кўпгина клублар, маданият саройлари, кутубхоналарнинг фаолияти ўсиб бораётган талабларга жавоб бермайди, уларда ёшларнинг эҳтиёжларини ҳисобга олган кундалик, оқилона оммавий ишлар йўқ даражада.

Баъзи жойларда эса клубларнинг иши асосан кинофильмлар кўрсатиш ва танцалар уюштиришдангина иборат бўлиб қолмоқда. Тўрткўл, Амударё, Ўрта Чирчиқ, Ленинград, Шаҳрисабз ва Денов районларининг кўпгина колхозларида эса клублар бутунлай ишламаётир.

Кутубхоналарнинг китоб фондлари жуда сустлик билан тўлдирилмоқда. Сурхондарё областидаги 110 колхоз кутубхоналаридан 75 таси сўнгги бир ярим йил мобайнида бирорта ҳам китоб олмаган. Республикада ҳар бир колхоз кутубхонасига ўрта ҳисобда атиги 100 ўқувчи тўғри келади. Самарқанд областидаги Калинин номли колхозда эса кутубхонанинг бор-йўғи 41 ўқувчиси бор. Сўнгги йилларда, айниқса Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIII Пленумидан кейин маданият ва маорифнинг моддий базасини кўтаришга эътибор кучайиб кетди. 1959 йилдан 1965 йилгача 967 минг ўринли мактаб бинолари қурилди. Бу Совет ҳокимиятининг ўтган ҳамма йилларидагидан кўпдир. Кўпгина ўқув бинолари, олий ўқув юртлари ва техникумлари учун ётоқхона бинолари ишга туширилди. В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университети ва политехника институти иншоотлари комплекси қурилиши жадал суръатлар билан бормоқда. Ўтган беш йил ичида республикада 93 кинотеатр ва 463 клуб ва маданият уйи қурилди. Қурилиш суръатини сусайтирмай, балки уни ҳар томонлама тезлаштириш зарур. Шунга қарамай баъзи министрликлар ва бошқармалар, хўжаликлар маданий муассасаларнинг моддий-техника базасини мустаҳкамлашнинг муҳимлигига етарли баҳо бермаётирлар. Бир қатор йирик саноат корхоналари, колхоз ва совхозлар ҳозиргача ўз клубларига эга эмас. Айрим қурилиш ташкилотлари маданият объектларини ишга тушириш планларини бажармаётирлар.

Ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ишида адабиёт ва санъат, матбуот, радио ва телевидение катта роль ўйнайди.

Сўнгги йилларда бизда кўпгина яхши китоблар, фильмлар, спектакллар, музика ва тасвирий санъат асарлари яратилди. Бу асарлар коммунизм идеаллари учун матонатли, эътиқодли курашчиларни тарбиялайди. Улар орасида Ойбекнинг «Болалик» повести, Ш. Рашидовнинг «Қудратли тўлқин» романи, «Осиё устида эсган бўрон», «Шонли саҳифа» ва «Баҳордан-баҳорғача» фильмлари, Ҳамза номли театрнинг «Йўлчи юлдуз», Горький номли театрнинг «Полк келмоқда», Навоий номли театрнинг «Хоразм қўшиғи» спектакллари ва бошқа асарлар бор. Ўзбекистон ижодий интеллигенциясининг катта армияси, шу жумладан ёш талантларимиз улуғ Октябрнинг 50 йиллигига ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига бағишланган асарлар устида ишламоқдалар.

Халққа зарур бўлган катта асарлар яратиш — жуда катта аҳамиятга эга бўлган вазифа. Лекин адабиёт ва санъатнинг энг яхши асарлари кенг меҳнаткашлар оммасига манзур бўлиши ундан ҳам муҳимдир. Шундай бўлишига қарамасдан худди шу соҳада кўп камчиликлар бор. Кўпгина партия ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари ёшлар қандай асарлар ўқиётганлиги билан, унинг бадиий диди қандай пьесалар, кинофильмлар, концертлар таъсирида шаклланаётганлиги, уларнинг музей ва виставкаларга бораётганликлари билан кам қизиқмоқдалар. Сўнгги вақтларда ёшларда сиёсий адабиёт ўқишга иштиёқ сусайиб кетганлигини нормал ҳол деб бўлмайди.

Маълумки, кино ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялаш ва ахлоқий жиҳатдан чиниқтиришнинг қудратли воситаси бўлганлиги учун ҳам катта аҳамиятга эга. Аммо кинофикация органларининг айрим ходимлари экранларда «Ажойиб 7 киши», «Қора ниқоб остида», «Париж сирлари», «Сочини олдирганлар шайкаси» ва бошқа бизга ёт ахлоқларни пропаганда қилувчи чет эл фильмларини кўрсатмоқдалар. Айни вақтда «Потемкин броненосеци», «Чапаев», «Коммунист», «Фарғоналик беш баҳодир» ва бошқа юксак ғоявий совет фильмлари камдан-кам, шунда ҳам байрам кунлари қўйилади. «Милтиқли киши»дек ажойиб фильм эса икки йилдан буён ҳеч қаерда кўрсатилмаётир.

Бадиий фильмларни дубляж қилиш ишларини яхшилаш соҳасида ҳам ҳали кўп ишлар қилиш керак. Дубляж қилинадиган фильмларни танлаш умуман олганда ёмон эмас, лекин уларни чиқариш плани бажарилмаётир.

Республикада 2 йилдан бери Министрлар Советининг Кинематография бўйича Давлат комитети ишламоқда. Унинг штати катта, область бошқармалари, шаҳар ва район бўлимлари бор. Бинобарин, бу комитет ва унинг жойлардаги органлари аҳолига кино хизмати кўрсатишда етарли тартиб ўрнатадилар, репертуар танлаш сиёсатини яхшилайдилар, деб кутилган эди. Афсуски, ҳали ҳозирча бундан дарак йўқ. Ёшларни ғоявий жиҳатдан тарбиялашда театрлар катта роль ўйнайди. Афсуски, уларнинг ижодий фаолиятида ёшлар тематикасига етарли эътибор берилмаётир. Театрлар репертуарида ёшларнинг турмуши ва меҳнатини акс эттирувчи, ватанпарварлик, фидокорона меҳнат, дўстлик ва қардошлик, юксак ахлоқийлик темаларини кўтарувчи спектакллар жуда кам ёки бутунлай йўқ.

Республикада ёш томошабинларнинг биттагина театри бор. Илгарилари ёш томошабинлар театри Самарқанд, Бухоро ва Қўқонда ҳам бор эди. Ў театрлар тугатилгандан кейинги дастлабки вақтларда уларнинг вазифаларини область театрлари бажардилар. Уларнинг репертуарларида эса катталар учун белгиланган спектакллар орасида ёшларга аталган асарларни кўриш ҳам мумкин эди. Ҳозир қайси область театрини олиб қараманг, ёш томошабинга мўлжалланган махсус спектаклни топиш амри-маҳол. Тўғри, баъзи театрлар якшанба кунлари кундузги спектакллар кўрсатмоқдалар, лекин бу спектакллар катталар кўрса ҳам бўлаверадиган асарлардир.

Станиславскийнинг, ёшлар учун катталарга ўйнагандан ва ҳатто ундан ҳам яхшироқ ўйнаш керак, деган маслаҳатларини эсдан чиқармаслик керак. Шунинг учун ҳам Маданият министрлиги республика областларида ёш томошабинлар театрларини қайта тиклаш масаласини ўйлаб кўрмоғи лозим.

Ёш авлодни ғоявий-ахлоқий жиҳатдан тарбиялашда телевизион театр катта роль ўйнамоғи керак. Тошкент телестудияси Ўзбекистон ва қардош республикалар ёзувчиларининг ҳикоя ва повестларини саҳналаштириб, бирмунча ишлар қилди. Кўпчилик телеспектакллар ёшларнинг ҳозирги ҳаёти ҳақида ҳикоя қилади. Лекин телестудиянинг куч-ғайрати янада самарали ва фойдали бўлмоғи учун шу телеспектаклларнинг тематикаси лирик темалар доирасидан чиқиши керак.

Матбуот, радио ва телевидение ходимлари олдида масъулиятли вазифалар турибди. Сўнгги вақтларда республика газеталари «Совет Ўзбекистони», «Правда Востока», «Ҳақиқати Ўзбекистон» ва область газеталари, журналлар саҳифаларида кишиларнинг ахлоқи, турмуши, одоб тарбиясига оид кўп мазмунли мақолалар берилди. Бу жиҳатдан «Совет Ўзбекистони» газетаси яхши намуна кўрсатмоқда. Унда босилган «Она» деган махсус саҳифани ҳар жиҳатдан маъқуллаш керак. Бу саҳифада халқни ахлоқий жиҳатдан тарбиялашнинг муҳим проблемалари кўтарилган. Радио ва телевидение ҳам ахлоқ ва этика темаларида қатор фойдали эшиттиришлар берди. Биз журналистларимиздан йигит ва қизларнинг ҳаёти ва фаолиятини, уларнинг ажойиб шижоатларини чуқур ва атрофлича ёритишларини кутамиз.

* * *

Бизларнинг ҳаммамиз ҳам ёшлар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишларнинг мазмуни ва йўналишини, асосий эътиборни нимага қаратиш зарурлигини аниқ тасаввур қила олишимиз керак.

Бизнинг давримизда ҳар бир йигит ва қизнинг талаб ва эҳтиёжлари, қизиқиш доираси жуда кенг. Бинобарин, ўсиб келаётган ёш авлод ўртасида олиб бориладиган ишларни ташкил этишга ўйлаб, меҳрибонлик билан ёндошмоғимиз лозим. Ёшлар турли группалар, табақалар, категориялардан иборат. Тўғри, улар орасида олиб бориладиган ишларнинг форма ва методлари ҳар хил бўлиши мумкин, лекин ёшларни тарбиялайдиган ғоявий принципларимиз умумий ва бузилмасдир.

В. И. Ленин бизга ёшларни коммунизм қуришга ўргатишни васият қилган эди. В. И. Ленин кўрсатган эдики, коммунизм қуришни ўрганиш ва коммунист бўлиш — коммунизм шиорлари ва хулосаларини қуруқ ёдлаб олиш эмас, балки инсониятнинг яратган ҳамма бойликларини билиб, ўз онгини бойитиш демакдир.

Шу бойликларнинг асосийси буюк марксча-ленинча таълимот бўлиб, уни эгаллаш барча совет кишиларининг бурчидир. Шунинг учун ҳам бизнинг ёшлар ўртасида олиб бораётган тарбиявий ишларимиз марксизм-ленинизмнинг ғоявий позицияларига асосланган тақдирдагина кўнгилдагидек натижалар бериши мумкин.

Бунинг учун бизда ҳамма шароитлар бор. Маркс ва Энгельснинг асосий асарлари кўп нусхада нашр этилди, В. И. Ленин асарлари тўла тўпламининг бешинчи нашри тугалланди. КПСС нинг кўп томли тарихи, философия, сиёсий иқтисод, илмий коммунизм асослари ва бошқа фанлар бўйича янги дарсликлар босмадан чиқмоқда. Марксизм-ленинизм классикларининг асарлари ўзбек тилига таржима қилинди ва кўплаб нашр этилмоқда.

Ўтган йили Ўзбекистон Компартияси тарихи очерклари нашр этилди, Ўрта Осиё республикалари коммунистик ташкилотлари тарихининг очерклари тайёрланмоқда.

Биз ўз олдимизга партиямизнинг буюк ғоявий бойлиги ёшларнинг мулки бўлиб қолишидан, ёшлар марксизм-ленинизмни чуқур ва ижодий ўрганиши ва шу асосда тўғри дунёқарашни, коммунистик эътиқод ва юксак принципиалликни шакллантиришдан иборат вазифа қўймоғимиз керак.

Сўнгги йилларда тарихий-партиявий, фалсафий проблемаларни ўрганиш сусайиб кетганлигини, сиёсий иқтисоднинг назарий масалалари етарли даражада ўрганилмаганлигини нормал ҳол деб бўлмайди. Партиямизнинг назарий меросини ўрганишга шу тариқа етарли баҳо бермасликка кескин хотима бериш, пропагандамизга революцион руҳ ва кенг кўлам бериш керак. Бунинг учун ёшларга идеологик таъсир кўрсатишнинг барча каналлари, звеноларидан — мактаблар, ўқув юртлари, техникумлар, олий ўқув юртлари, партия ўқуви ва комсомол-сиёсий маорифи, матбуот, радио, телевидение, маданий оқартув муассасалари, адабиёт ва санъатдан кенг фойдаланиш керак.

Ёшларни партия ва халқнинг революцион, меҳнат ва жанговарлик традициялари асосида тарбиялаш жуда муҳим вазифадир. Йигит ва қизлар халқнинг озодлик ва бахт-саодат учун, социализм ва коммунизм учун курашда босиб ўтган шонли йўлини яхши билишлари, улар жамият олдида, шахсий жавобгарликни ҳис қилишлари, жаҳонга буюк Ленинни ва ўлмас таълимот — ленинизмни берган ўз Ватани билан, давримизнинг ақл-идроки шон-шарафи ва виждони бўлган Коммунистик партия билан фахрланишлари лозим.

Ёшлар ўз мамлакати, ўз республикасининг тарихини яхши билмоқлари, янги турмуш қурилиши йўлида ўз халқининг қаҳрамонона ишлари билан фахрланмоқлари, социализм ғалабаси учун ҳаётларини аямаган оталари, оналари, акалари ва опаларининг хотираларига содиқ бўлмоқлари лозим.

Тарбиявий мақсадларда революцион шон-шуҳрат ёдгорликларидан кенг фойдаланиш зарур. Бу — Тошкентдаги 14 комиссар ҳайкали, Самарқанддаги Озодлик ҳайкали, Бухородаги революция ғалабаси учун курашчилар ҳайкали, Совет ҳокимияти учун курашда ҳалок бўлганлар учун Андижонда ўрнатилган ҳайкал ва бошқалардир. Бундай ҳайкаллар ҳар бир областда бор. Ҳамма жойда ёшларни революцион ва меҳнат традициялари асосида тарбиялашнинг турли хил формаларини ўйлаб кўриш, кўпайтириш, ёшларни партия ва халқнинг жасоратларига чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялаш зарур. Бу олижаноб ишга кекса большевикларни, Улуғ Октябрь социалистик революцияси ғалабаси учун курашнинг актив қатнашчиларини, қўлга қурол олиб, Совет ҳокимиятини қурган, мустаҳкамлаган, уни ҳимоя қилган кишиларни кенг жалб қилмоқ лозим.

Биз ёшларимизни Ватаннинг қизғин ватанпарварлари, социализмнинг буюк ютуқларини ҳимоя қилишга доим тайёр турган кишилар қилиб тарбияламоғимиз керак. «БГТО», «ГТО», «ГСО», «ПВХО», «Ворошиловчи мерган» ва бошқа нормаларни оммавий равишда топшириш ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашда катта роль ўйнаганлигини эслайлик. Кўксини шу значоклар безаб, меҳнат ва мудофаага доим шай бўлиб турган ҳар бир йигит ўз Ватанининг ватанпарвари эканлигидан мамнун бўлади.

(Давоми учинчи бетда).

*) Доклад қисқартириб босилди.

ЁШЛАРНИ ЛЕНИН ВАСИЯТЛАРИ РУҲИДА ТАРБИЯЛАЙЛИК

(Боши иккинчи бетда).

Илгари ўзини оқлаган формалардан фойдаланиш, уларга янги мазмун бериш тўғрисида ўйлаб кўрмоқ лозим. Ёшларни ҳарбий ватанпарварлик руҳида тарбиялашни тубдан яхшилаш, бу ишни турли йўллар билан авж олдириш керак. Армия сафига чақириладиган ёшларнинг жисмоний ва техникавий тайёргарлигига бўлган норматив талаблар комплекси «Ватанни ҳимоя қилишга тайёр бўл» яқинда тасдиқланди. Шу ГЗР значогига норма топширишни ҳамма жойда кенг ташкил этиш керак. Ёшларнинг Совет Армияси жангчилари билан алоқаларини бутун чоралар билан мустаҳкамлаш, граждан уруши, Ватан уруши қатнашчилари, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари, генераллар, офицерлар, жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочиси бўлган солдатлар билан учрашувлар ўтказиш, армия сафига чақирилувчилар орасида олиб бориладиган тарбиявий ишларнинг формаларини кўпайтириш, ДОСААФ фаолиятини активлаштириш керак.

Республикада сўнгги йилларда физкультура ва спорт кенг ривожланди. Беш йил ичида 15 стадион, 274 комплекс спорт майдончаси, 821 футбол майдони, 420 гимнастика зали, 20 сузиш ҳавзаси, 4250 волейбол ва баскетбол майдончаси қурилди. Ҳозирги вақтда Ўзбекистонда бир ярим миллион киши физкультура билан шуғулланмоқда. Бироқ республикада физкультура ҳаракатининг кўламини етарли деб бўлмайди. Республикада физкультура билан аҳолининг ўртача атиги 16 процентига яқин қисми шуғулланмоқда. Ишлаётган ёшлар бу ишга айниқса кам жалб қилинган.

Ёшларнинг спортга бўлган қизиқишини ҳар қандай йўллар билан кучайтириш, бунинг учун барча шароитларни яратиш, спорт базалари ва иншоотлари қурилиши тўғрисида ғамхўрлик қилиш, мунтазам равишда спорт мусобақалари ўтказмоқ керак. Шуни эсда тутиш лозимки, жисмоний тарбия коммунистик тарбиянинг таркибий қисмидир. Биз ёшларни эстетик жиҳатдан ҳамда барча ажойиб нарсаларни севиш руҳида тарбиялаш тўғрисида доимий ғамхўрлик қилмоғимиз лозим.

Бизда бу соҳада кўп ишлар қилинмоқда. Кўпгина колхоз ва совхозларда, клублар, маданият саройлари ва уйларида музика мактаблари, бадиий студиялар, хор коллективлари, қўшиқ ва рақс ансамбллари, хореографик ва драматик тўгараклар ташкил этилмоқда. Айрим бадиий ҳаваскорлик коллективлари, жумладан Қўқон шаҳридаги, «Қизил Ўзбекистон» колхозидаги, Еттисой район марказидаги ва бошқа бадиий ҳаваскорлик тўгараклари профессионал коллективлар билан бемалол мусобақалаша оладилар. Бизда маданият университетлари ўзига тобора кенг йўл очмоқда, санъатнинг турли масалалари бўйича ёшлар учун китоб нашр этиш анча кўпайди.

Лекин, умуман олганда ёшларни эстетик тарбиялаш соҳасида олиб борилаётган ишлар бизни қониқтира олмайди. Республикамиздаги кўпгина мактабларда ахлоқий тарбия кўнгилдагидек йўлга қўйилган деб бўлмайди, ашула ва расм дарсларининг савияси паст. Ёшларнинг бир қисми бадиий адабиётни жуда кам ўқийди, концертларга жуда кам боради, яхши музикаларни аҳён-аҳён тинглайди. Кўпгина йигит-қизлар бадиий ҳаваскорликда қатнашмайди.

Ёшларни эстетик тарбиялашни тубдан яхшилаш, бунинг учун бадиий адабиётдан, театр, музикадан, халққа манзур бўлган рақслардан, тасвирий санъат, кинодан кенг фойдаланиш зарур. Шу нарсани доимо назарда тутиш керакки, эстетик тарбия системаси турли элементлардан ташкил топади, у санъат, адабиёт воситаси билангина бадиий тарбиялашни ўз ичига олиб қолмай, балки меҳнат, ўқиш, жисмоний тарбия процессида, турмуш ва бутун жамиятимизнинг ҳаётида амалга ошади.

Бизнинг энг олий мақсадимиз — ёшларни пролетар интернационализми руҳида, мамлакатимизнинг барча халқларини, бутун дунё меҳнаткашларини чуқур ҳурмат қилиш руҳида, бошқа халқларга нисбатан ўз интернационал бурчини бажаришга тайёр туриш руҳида тарбиялашдир.

Ўзбекистонда ягона буюк мақсад — коммунизм қурилиши йўлида 112 миллат вакили қўлни-қўлга бериб, елкама-елка туриб меҳнат қилмоқда.

Биз бу билан фахрланамиз, кадрларимизнинг составн кўпмиллатлилиги билан фахрланамиз. Ўзбекистон партия ташкилоти республика меҳнаткашларини социалистик интернационализм руҳида, улуғ рус халқига, мамлакатимиздаги барча халқларга ўзининг буюк кўпмиллатли Ватани — Советлар Иттифоқига, бутун дунёда пролетар интернационализми байроғини баланд кўтарган севикли партиясига чуқур ҳурмат ва муҳаббат руҳида тарбиялашни ҳар доим ўзининг муқаддас бурчи деб билиб келди ва муқаддас бурчи деб билади.

Бизнинг мамлакатимизда миллатчилик идеологияси учун социал асос йўқ. Лекин биз шуни ҳам эсдан чиқармаслигимиз керакки, миллатчилик таассуфлари ва янглишлари яшовчан бўлади, империалистик пропаганда ҳам шунга умид боғлайди. Буржуа идеологлари халқларимиз ўртасига миллатчилик уруғини сочишга турли йўллар билан уриниб кўрмоқда.

Бизнинг давримизда миллатчилик характеридаги сарқитлар жуда нозик формада намоён бўлмоқда. Шунинг учун ҳам бу ўринда жуда катта ҳушёрлик керак. Айрим элементлар очиқдан-очиқ чиқишга журъат қилолмай имзосиз хатлар ёзиб халқларимизнинг буюк дўстлигига раҳна солишга, уни бузиб кўрсатишга уринмоқдалар. Ёшларга совет халқлари дўстлигининг буюк аҳамиятини астойдил тушунтириш, коммунизм қурилишида қардош республикалар эришаётган ютуқларни пропаганда қилиш, тенг ҳуқуқли социалистик миллатлар яқинлашувининг объектив процессларини кенг очиб бериш керак.

Биз барча меҳнаткашлар томонидан совет кишиларининг миллатлар аро алоқасининг муҳим воситаси бўлган рус тилини ўрганишларига, уларнинг шу восита билан жаҳон маданияти ютуқларидан баҳраманд бўлишларига, бунинг учун барча зарур шароитларни яратишга биринчи даражали аҳамият бермоғимиз лозим.

Йигит ва қизларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашда меҳнатсеварлик, коллективизм ва дўстлик туйғулари, кексаларни, бошқа халқлар вакилларини ҳурмат қилиш сингари ажойиб прогрессив халқ традицияларидан кенг фойдаланмоғимиз керак. Ёшларни онаайлни, меҳнаткаш хотин-қизларни чуқур ҳурмат қилиш руҳида тарбиялашимиз керак. Биз ўз олдимизга ёшларни қизларга тўғри, юксак ахлоқий муносабатда бўлиш, уларнинг ор-номусини, ҳурматини ўрнига қўйиш руҳида тарбиялаш вазифасини қўймоғимиз даркор.

Бизда хотин-қизлар халқ хўжалигида банд бўлган ишчи кучининг 46 процентини ташкил этади. Улардан кўплари халқ соғлиғини сақлаш соҳасида, корхоналарда, колхозларда, раҳбарлик лавозимларида ишламоқдалар. Ҳозирги вақтда 49 хотин-қиз область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, 25 хотин-қиз министр, министр ўринбосари, бошқарма раҳбарлари бўлиб ишламоқдалар. 34 мингга яқин хотин-қиз меҳнаткашлар депутатлари советларига сайланган.

Республиканинг экономика ва маданиятини ривожлантириш соҳасида эришган ажойиб муваффақиятлари хотин-қизларга бой-феодалларча муносабатда бўлишдек ўтмишнинг жирканч сарқитига қақшатқич зарба берди.

Лекин шунга қарамай баъзи жойларда айрим партия, совет, касаба союз, комсомол, маъмурий ва хўжалик органларининг беparволиги орқасида хотин-қизларни таҳқирлаш, балоғатга етмаган қизларни эрга бериш, қизларни ўқишга юбормай қўйиш каби шармандали фактлар юз бериб турмоқда.

Хотин-қизларга нисбатан бой-феодалларча муносабатда бўлувчиларга қарши аёвсиз уруш очиш, уларни жавобгарликка тортиш, қаттиқ жазолаш, хотин-қизларнинг қадрини камситишга уринишларнинг олдини олиш керак. Аҳоли яшайдиган жойларда тарбиявий ишларни кучайтириш, барча корхоналарда, колхоз ва совхозларда, районларда, шаҳар ва областларда барпо этилган хотин-қизлар советларини активлаштириш айниқса муҳимдир.

Баъзи кишиларнинг раҳбарлар обрўсини нотўғри тушуниши ҳам ёшларни тарбиялаш ишига катта зарар етказади. Баъзи виждонсиз кишилар шахсга сиғинишни, субъективизмни танқид қилишдан раҳбар органларнинг ролини камситиш, раҳбарларнинг обрўсига путур етказиш, ютуқларимизни қоралаш учун демагогик чиқишлар ва демагогик мулоҳазалар мақсадида фойдаланмоқдалар.

Сўнгги йилларда пайдо бўлган баъзи фильмлар, спектакллар, адабий асарлар, газета ва журналларнинг мақола ва карикатуралари ана шундай демагоглар учун озиқ берди. Чунки уларда партия, совет, хўжалик раҳбарлари консерватив, умумий ишга бефарқ қарайдиган кишилар сифатида тасвирланган эдилар.

Тўғри, бюрократизмга мубтало бўлган ва умумий ишимизга бефарқ қарайдиган маълум кишиларни танқид қилиш керак, лекин бу танқид том маъносидаги танқид бўлиши лозим. Бизга хароб қиладиган танқид эмас, балки яратувчи танқид керак.

Раҳбарнинг обрўси ҳақидаги масала, катта ва мураккаб масала, бинобарин, унга марксизм-ленинизм нуқтаи назаридан қараш керак. Марксизм-ленинизм раҳбарларнинг обрўсини инкор этмайди. Балки, аксинча, унинг зарурлиги ва муҳимлигини эътироф этади. «Марксистлар, — деб ёзган эди В. И. Ленин, — «ҳеч қандай авторитетнинг кераги йўқ» деган, гўё революцион бўлган мавҳум гапларни кўтариб юрувчи радикал интеллигент нуқтаи назарида туришлари мумкин эмас. Аксинча, тўла озодлик учун бутун дунёда қийин ва машаққатли кураш олиб бораётган ишчилар синфига авторитетлар керак...».

Ҳаммамизнинг кўз ўнгимизда, ёшларимизнинг кўз ўнгида ҳар доим халққа садоқат билан хизмат қилишнинг энг ёрқин мисоллари бўлган буюк Лениннинг ҳамда унинг содиқ сафдошлари Яков Михайлович Свердлов, Феликс Эдмундович Дзержинский, Михаил Иванович Калинин, Сергей Миронович Киров ҳамда партия ва давлатимизнинг бошқа атоқли арбобларининг образлари туриши керак.

Бизнинг партиямиз, шу жумладан Ўзбекистон партия ташкилоти ҳам Йўлдош Охунбобоев, Акмал Икромов, Дмитрий Иванович Манжара, Николай Васильевич Шумилов, Александр Яковлевич Першин, Файзулла Хўжаев, Миркомил Миршаропов, Ҳамроқул Турсунқулов ҳамда ўзининг бутун қалб ҳароратини партия ишига, халқ ишига бағишлаган, коммунизмнинг юксак идеалларига чексиз содиқ бўлган раҳбар ходимлар плеядасини тарбиялаб етиштирди.

Кўпгина область, шаҳар ва район партия, совет ва хўжалик ташкилотларининг раҳбарлари ўзларининг фидокорона меҳнатлари, камтаринликлари, кишиларга нисбатан меҳрибонликлари, мураккаб хўжалик ва сиёсий вазифаларни муваффақиятли ҳал қила билганликлари учун ҳам халқнинг катта ҳурматига сазовор бўлдилар.

Бизда Қ. Авазматов, М. Муҳиддинов, М. Маткаримов, Т. Содиқов каби район партия комитетларининг секретарлари, А. Д. Лебедков, К. Ф. Сафонов каби корхона ва ташкилот раҳбарлари, У. Саримсоқов, Н. Ф. Разин каби совхоз директорлари, Ким Пен Хва, Т. Латипов, А. Одилов каби колхоз раислари ва бошқа кўпгина ўртоқлар ҳақли равишда обрў қозондилар. Бизнинг ажойиб олимларимиз, адабиёт ва санъат арбобларимиз бор.

Биз ёшларимизни ана шу бообрў раҳбарлар мисолида тарбиялашимиз, уларни Ватанга ҳалол хизмат қилишга, коммунизм ғалабаси йўлида фидокорона меҳнат қилишга ўргатишимиз керак.

Бу биринчи навбатда ҳамма раҳбар кадрларимиздан ўз ишларини яхши билишларини, билдирилган ишончнинг қадрига етишлари, юксак интизомлилик ва уюшқоқлилик намунасини кўрсатишларини талаб қилади. Раҳбар лавозимида ишлайдиган айрим ходимларнинг ўз қадр-қимматларига ва шаънларига доғ туширишлари, ярамас ва ахлоққа зид хатти-ҳаракат қилишларига муроса қилиб бўлмайди.

Кишиларга нисбатан тошбағир, қўпол муносабатда бўлувчи бюрократлар, сансалорчилар ҳали ҳам тугаганича йўқ.

Иғвогарлар, интригантлар, амалпарастлар ҳам бор. Улар учун ҳеч қандай бир муқаддас нарса йўқ. Улар ҳаммадан норози, уларни ўзларининг фароғати қизиқтиради, холос. Бундай кишилар ишдан олиб ташланганда ўз атрофларига норози кишиларни тўплайбошлайдилар, эришилган ютуқларни қора қилиб кўрсатиб, айюҳаннос солишга уринадилар, софдил ходимларга туҳмат ёғдирадилар. Уларнинг обрўсига путур етказишга ҳаракат қиладилар.

Ҳар қандай даражадаги раҳбар ҳам аввало юксак ғоявийли, чуқур эътиқодли, партия идеалларига, Ватанга, халққа чексиз садоқатли бўлмоғи керак. У принципиал, соф виждонли, ҳалол бўлиши керак. Ишнинг кўзини билиш, ишга ижодий муносабатда бўлиш, коллективизм, омма билан доимий алоқада бўлиш, улардан ўргана билиш ва бирга ишлай билиш, лаганбардорлик ва хушомадгўйликка нисбатан муросасиз бўлиш раҳбарга хос фазилатдир.

Раҳбар кадрлар танлаш ва уларни жой-жойига қўйишда биз албатта Ленин талабларига амал қилмоғимиз лозим. Уларнинг ишчанлик ва сиёсий фазилатлари шу раҳбар кадрлар обрўсининг ягона мезонидир.

Ҳамма нарсада ва ҳар доим биз бузилмас ленинча нормалар ва принципларга амал қилишимиз, ёшларни шу руҳда тарбиялашимиз керак.

Ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялашни ташкил этишда партиянинг содиқ ёрдамчиси комсомол жуда катта роль ўйнайди. Республикамиз комсомол ташкилоти сафларида 850 мингга яқин киши бор. Улар комсомоллар ва бутун ёшлар орасида катта ишлар қилмоқдалар. Хўжалик ва маданий қурилишда, механизатор кадрлар тайёрлашда, Мирзачўлни ўзлаштиришда, Бухоро — Урал газ қувурини барпо этишдаги кўпгина яхши ишлар шу йигит ва қизларимизнинг номлари билан боғлиқдир.

Шуни ҳам айтиш керакки, комсомол ташкилотлари ёшлар орасида олиб борилаётган кундалик ҳар томонлама ишларни кўпинча назар-эътиборларидан к о ч и р и б қўймоқдалар. Кўпгина бошланғич комсомол ташкилотлари ўз фаолиятларини аъзолик бадалларн йиғиш билан, шанбаликлар ўтказиш, юқори органларга ҳисоботлар тузиш билан чеклаб қўймоқдалар. Баъзи область, район ва шаҳар комсомол комитетлари раҳбарлигининг нотўғри, деклоратив методларидан ҳамон қутулганларича йўқ. Комсомол ташкилотларининг раҳбарлиги аксарият комсомол активига ёрдам кўрсатиш, уларнинг билимлари ва тажрибаларини бойитиш, фаолиятларини назорат қилишдан иборат бўлмай, балки умумий чақириқлар ва кўрсатмалардан, узундан-узоқ қарорлар ишлаб чиқишдан иборат бўлиб қолмоқда.

Кўпгина ташилотларда ишнинг ҳақиқий аҳволи чуқур, оқилона равишда танқидий анализ қилинмаётир. Баъзи комсомол раҳбарлари ёшлар орасида жуда кам бўладилар, ёшларнинг кайфиятлари, талаб ва эҳтиёжларини чуқур ўрганмайдилар, улар учун камдан-кам суҳбатлар ўтказадилар, уларнинг турмуши, мактабдан ва ишлаб чиқаришдан ташқари кечирадиган ҳаёти билан кам қизиқадилар, маданий дам олишни ташкил этишга актив таъсир кўрсатмаётирлар. Шу нарсани нормал деб бўлмайдики, кўпгина бошланғич комсомол ташкилотлари ёшларни ишга қабул қилиш ва уларнинг ишдан бўшатилишидан четда турадилар. Мукофотлаш ва ишда бракка йўл қўйганлиги учун иқтисодий санкцияни қўллаш ҳақидаги масалаларни ҳал қилишда иштирок этмаётирлар. Ваҳолонки, комсомол ташкилоти коллективнинг ёшлар қисмини бирлаштиради, шунинг учун ҳам у коллектив фаолиятининг ҳамма масалаларини ҳал қилишда йигит ва қизларнинг ирода ва манфаатларини ифода этмоғи керак.

Кўпгина область, шаҳар, район комсомол комитетлари ёшларнинг сиёсий ўқувини ташкил этиш масалалари билан суст шуғулланмоқдалар. Тўгарак ва семинарлардаги машғулотларнинг ғоявий мазмунига чуқур кириб бормаётирлар, комсомолларнинг ҳеч қаерда ўқимаётганликларига бепарво қарамоқдалар.

Комсомолнинг тарбиявий роли пасайиб кетганлигининг асосий сабабларидан бири раҳбар комсомол кадрларнинг назарий ва практик жиҳатдан тайёргарлиги сустлигида, бу раҳбар ходимларининг тез-тез алмаштириб турилишидадир.

Комсомол кадрларини аста-секин янгилаб бориш қонуний процесс, лекин бу ўринда меъёрдан ошишга йўл қўйиб бўлмайди.

Район, шаҳар комсомол комитетлари аппаратларида бир йил ичида ходимлар составининг ярми янгиланиши, комитет секретарлари эса ўрта ҳисобда атиги бир йил ишлашини нормал деб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам партия аъзоси бўлган комсомол кадрларини кўпайтириш тўғрисида ўйлаш керак. Комсомол ташкилотлари секретарларининг атиги 19 процентигина коммунистдир. Кўпгина комсомол активлари партияга қабул қилингандан кейин комсомол ташкилотлари ишидан четлашиб кетадилар.

Ҳаёт комсомолда тайёргарлиги пухта, саводли бўлиш билан бирга айни вақтда нисбатан барқарор кадрлар бўлишини ҳам тақозо қилмоқда. Ишда қобилиятли ходимларни жуда пухта текшириб танлаш ва мустаҳкамлаш, ёш коммунистларни ёшлар орасида иш олиб боришга кўтариш зарур.

* * *

Партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотларининг ёшларнинг ғоявий-сиёсий тайёргарлигини яхшилаш учун, комсомол фаолиятини активлаштириш учун масъулиятини ошириш энг муҳим вазифалардан биридир.

Ҳозирча кўпгина область, шаҳар ва район партия комитетлари ёшларнинг ишлари билан аҳён-аҳёнда, юзаки шуғулланмоқдалар, кўпинча эса комсомол комитетлари секретарларининг ахборотларини хўжакўрсин учун эшитиб қўйиш билан чекланиб қолмоқдалар.

Масалан, Қарши шаҳар партия комитети сўнгги икки йил ичида комсомол иши масалаларини муҳокама қилиш учун вақт тополмаган. Афсуски, бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Шу ҳақда ҳам айтиб ўтиш керакки, комсомол йиғилишларида, район, шаҳар комсомол комитетларининг мажлисларида, ёшларнинг йиғинларида партия ходимини жуда кам учратиш мумкин.

Партия ташкилотлари қизиқарли, ҳаётнинг ўзи тақозо этган коллектив ишлари билан боғлиқ бўлган, ёшларга мустақил ўқишга ва тўғри фикрлашга, масалаларни тўғри ҳал қилишга ёрдам берадиган мунозаралар, муҳокамаларни қўллаб-қувватламоқдалар. Партия комитети ёшлар коллективининг пухта билимларига таяниб, йигит ва қизларни тўлқинлантираётган проблемаларни аниқ тасаввур қилиб, унинг ўзи диспут темаларини айтиб туриши, комсомол ташкилотларига у ёки бошқа масалаларни муҳокама қилишни тавсия қилиб туриши керак.

Шу нарса муҳимки, ҳар бир бошланғич партия ташкилоти ёшларнинг тарбияси учун бутун масъулиятни тушуниб етсин, бу иш билан кампаниячилик йўсинида эмас, балки доимий равишда ва пухта ўйлаб шуғуллансин, йигит ва қизларнинг кайфиятларини яхши билсин, комсомолнинг роли ва обрўсини оширсин.

Баъзан кекса ёшдаги айрим кишилардан: «Ҳозирги комсомол илгаригидек эмас, бизнинг давримиздаги комсомол бошқача эди...» деган гапларни эшитиб қоласиз. Бундай гаплар нотўғригина эмас, балки зарарли ҳамдир. Бундай гаплар комсомолнинг ажойиб ишларини камситади, комсомол ташкилотларининг ёшлар ўртасидаги обрўсига путур етказади. Оқибат натижада ёшлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатади.

Биз шунга эришмоғимиз керакки, комсомолнинг иши учун, ёшлар орасида олиб борилаётган ишлар учун барча коммунистлар жавоб берсин.

Афсуски, бизда ҳали шундай коммунистлар ҳам борки, улар ёшларнинг тарбияси учун масъулият сезмайдилар, ёшларнинг нотўғри хатти-ҳаракатларини кўрганда ундан кўз юмиб ўтадилар. Бунинг устига уларнинг баъзиларини яхши тарбия кўрган, камтарин кишилар деб бўлмайди. Улар ахлоқ нормаларини бузувчи, ўтмиш сарқитларидан қутула олмаган кишилардир.

Коммунистларнинг обрўсини бутун чоралар билан ошириш зарур, токи ҳар бир йигит ва қиз улардан ўргансин, уларга таассуб қилсин, уларнинг ҳар бирини ўз дўсти ва маслаҳатгўйи деб билсин. Бунга биз марксча-ленинча маълумот беришни яхшилаш, коммунистларнинг ғоявий чиниқишини кучайтириш йўли билан эришишимиз керак. Яқинда Ўзбекистон КП Марказий Комитети Президиуми бу масалани қараб чиқди ва янги ўқув йилида партия ўқувини ташкил этиш чораларини белгилади. Ҳар бир коммунист шундан хабардор бўлиши ва унга оғишмай амал қилиши керак.

Область, шаҳар, район партия комитетлари бошланғич партия ташкилотлари ёшларнинг сиёсий ўқувини йўлга қўйишда, пропагандист кадрлар танлаш, жой-жойига қўйиш ва тарбиялашда комсомолга амалий ёрдам кўрсатишлари керак.

Партия ташкилотлари совет, касаба союз ва хўжалик органларининг ёшлар орасида олиб борилаётган ишлар учун, уларнинг унумли меҳнат қилишлари, ўқиш ва маданий ҳордиқ чиқаришлари учун зарур шароит яратиб беришдаги роли ва масъулиятларини ҳар қандай йўллар билан оширмоқлари лозим.

Ҳозир ҳамма жойда бошланғич партия ташкилотларида ҳисобот ва сайловлар бўлиб ўтмоқда, район, шаҳар ва область партия конференциялари бўлади. Шунинг учун ҳам ёшларни ғоявий-сиёсий жиҳатдан тарбиялаш, комсомол фаолиятини яхшилаш масалалари йиғилиш ва конференцияларда салмоқли ўрин олмоғи керак.

Бизнинг бурчимиз — ёшларнинг ҳар бирида чинакам, эътиқодли ва матонатли ғоявий жангчи фазилатларини тарбиялаш: сиёсий етуклик, принципиаллик, коммунистик идеалларни ҳимоя қила билиш, олға томон ҳаракат қилишимизга халақит бераётган нарсаларга қарши кескин қарши чиқиш, билимга, фан ва маданиятга муҳаббат туйғуларини уйғотиш, меҳнатсеварлик, иродали, синчков фикрлиликни тарбиялашдир. Бир сўз билан айтганда, биз шунга эришмоғимиз керакки, коммунизм қурувчиси ахлоқ кодекси принциплари ҳар бир йигит, ҳар бир қизнинг ахлоқ нормаси бўлиб қолсин.

Ўртоқлар, республика партия ташкилоти ёшларнинг ғоявий-сиёсий тарбиясини коммунизм қурилишини кенг авж олдириш даражасига кўтариш учун барча зарур ишларни амалга оширади деб қатъий ишонч билдиришга рухсат бергайсиз. (Қарсаклар).

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ. Ўзбекистон шахтёрлари шаҳри бўлган Оҳангарон обод бўлиб бормоқда. Суратда: шахтёрлар учун қурилган янги уй-жой бинолари.

В. Лейзерович фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

ҚАРДОШЛАРЧА ДЎСТЛИК ВА ТЎЛА ҲАМЖИҲАТЛИК

СОВЕТ — ЧЕХОСЛОВАКИЯ ҚЎШМА БАЁНОТИ

Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти А. Новотний бошчилигидаги Чехословакия Социалистик Республикаси партия-давлат делегацияси КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукуматининг таклифига биноан, 6 сентябрдан 15 сентябргача расмий визит билан Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турди.

Совет — Чехословакия қўшма баёнотида бундай дейилади: Чехословакия Социалистик Республикасидан келган меҳмонлар Москвада бўлдилар, Минск, Ереван, Горькийга, саноат корхоналари, колхоз ва совхозларга, илмий ва маданият муассасаларига бориб келдилар, иттифоқдош республикалар, областлар, шаҳарларнинг раҳбарлари билан, жамоат ташкилотларининг вакиллари, ишчилар, колхозчилар ва интеллигенция билан учрашдилар, совет халқининг ҳаёти ва унинг коммунистик қурилишдаги муваффақиятлари билан танишдилар. Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси ҳамма жойда ғоят қизғин ва самимий кутиб олинди, бу эса совет халқи Чехословакия халқига нисбатан сидқидилдан қардошларча дўстлик туйғулари билан тўлиб-тошганлигининг далилидир. Делегация иштироки билан ўтказилган митинг ва йиғилишлар совет ва чехословак халқлари ўртасидаги бузилмас дўстлик ва мустаҳкам маънавий-сиёсий бирликнинг чинакам намойишига айланиб кетди, уларнинг социалистик мамлакатлар бирлигини мустаҳкамлаш учун, коммунизм ғалабаси учун курашга камарбаста эканликларини яққол кўрсатди.

Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси Совет Иттифоқида бўлган вақтида, дейилади сўнгра қўшма баёнотда, музокаралар ўтказилди, бу музокараларда совет томонидан Л. И. Брежнев, А. Н. Косигин, А. И. Микоян, Н. В. Подгорний, Ю. В. Андропов ўртоқлар ва бошқа совет раҳбарлари қатнашдилар.

Самимийлик, қардошларча дўстлик ва тўла ҳамжиҳатлик вазиятида ўтган музокаралар вақтида ҳар иккала делегация СССР билан Чехословакия Социалистик Республикаси ўртасидаги ҳар тарафлама ва самарали ҳамкорликни янада ривожлантириш ва чуқурлаштиришга тааллуқли кенг кўламдаги масалаларни муҳокама қилдилар. Улар ҳозирги халқаро аҳволнинг актуал проблемалари устида ҳамда халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатининг масалалари устида ҳам фикрлашиб олдилар. Музокаралар вақтида делегациялар ўз мамлакатларидаги аҳвол тўғрисида ҳамда Совет Иттифоқида коммунистик жамиятнинг моддий-техника базасини яратишга ва Чехословакияда социалистик жамиятни янада ривожлантиришга тааллуқли вазифалар ҳақида бир-бирларига ахборотлар бердилар. Томонлар шу нарсани қайд қилдиларки, ҳамиша пролетар интернационализми принципларига асосланиб келган иқтисодий муносабатларнинг аҳволи иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликни янада чуқурлаштириш учун шарт-шароитлар вужудга келтирмоқда, ҳар иккала мамлакат экономикасини бир-бири билан яқинлаштиришга олиб бормоқда. 1966—1970 йилларга мўлжалланган халқ хўжалиги планларини координациялаштириш хусусида икки томонлама ўтказилган маслаҳатларнинг натижалари кўриб чиқилди.

Қўшма баёнотда айтиладики, капитализм билан иқтисодий мусобақада социализм ғалабаси манфаатларини кўзлаб, Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган давлатларнинг ўзаро манфаатли иқтисодий ҳамкорлигини ривожлантиришга ва такомиллаштиришга ҳар иккала томон бундан буён ҳам интила берадилар.

Қўшма баёнотнинг шундан кейинги бобида бундай дейилади: Ҳозирги халқаро вазиятни муҳокама қилиш вақтида бу вазиятга баҳо беришда ва муҳим халқаро проблемаларни ҳал қилишга ёндошишда қарашларнинг тўла бирлиги яна таъкидлаб ўтилди. Музокараларнинг қатнашчилари ер шарининг айрим жойларида вужудга келаётган аҳволдан ташвишланаётганликларини билдирдилар. АҚШнинг Вьетнамдаги агрессив ҳаракатлари натижасида вужудга келган аҳвол айниқса, ташвиш туғдирмоқда. Совет Иттифоқи билан Чехословакия Социалистик Республикаси Вьетнам халқининг адолатли талабларини қўллаб-қувватлайдилар, Вьетнам Демократик Республикасининг территориясини бомбардимон қилиш тўхтатилишини ҳамда Американинг барча қўшинлари ва АҚШ иттифоқчиларининг барча қўшинлари қурол-яроғлари билан бирга Жанубий Вьетнамдан олиб чиқиб кетилишини, Женева битимларининг шартларига қатъий риоя этилишини кескин талаб қиладилар.

Совет Иттифоқи билан Чехословакия ҳукуматлари АҚШ томонидан бўлаётган агрессияни даф этишда Вьетнам Демократик Республикасига бундан буён ҳам зарур бўлган даражада ёрдам ва мадад кўрсата беражакларини яна таъкидлаб ўтадилар. Улар Жанубий Вьетнам ишларини Вьетнам халқининг ўзи ҳал қилиши керак, деган фикрда якдилдирлар. Ҳар иккала томон Ҳиндистон билан Покистон ўртасидаги ҳарбий можародан ўзларининг безовта бўлаётганликларини билдирдилар. Чехословакия делегацияси уруш ҳаракатларини дарҳол тўхтатиш ва низоли масалаларни ҳал қилишнинг тинч йўлларини топиш ҳақида СССР ҳукуматининг мазкур мамлакатлар ҳукуматларига қилган даъватини батамом қўллаб-қувватлайди.

Шундан сўнг қўшма баёнотда қуйидагилар айтилади: Музокараларнинг қатнашчилари Европадаги вазиятга, даставвал Европа хавфсизлигини таъминлаш масаласига алоҳида эътибор бердилар. Улар шу нарсани қайд қилдиларки, ҳозирги вақтда Европадаги тинчликка асосий таҳдид Ғарбий Германияда бош кўтариб келаётган, Америка Қўшма Штатларининг реакцион доиралари далда бериб турган милитаризм ва реваншизм кучлари томонидан солинмоқда.

Совет Иттифоқи билан Чехословакия Германиянинг урушдан кейин белгиланган чегараларини, шу жумладан иккала герман давлати ўртасидаги чегарани ўзгартирмаслик Европада тинчликни таъминлашнинг энг муҳим омили, деб ҳисоблайдилар. Ҳар иккала томон Европа хавфсизлигининг энг муҳим проблемасини ҳал этишга — Германия масаласини тинч бартараф қилиш ва шу асосда Ғарбий Берлиндаги аҳволни нормаллаштиришга бундан буён ҳам ҳаракат қила берадилар. Ҳар иккала томон шуни айтиб қўйишни зарур деб ҳисоблайдиларки, Ғарбий Германиянинг ядро қуролига шерик қилиниши Европада янги вазиятнинг вужудга келишига олиб борган, бу эса ўз хавфсизлигини таъминлаш ва агрессиянинг олдини олиш мақсадида Совет Иттифоқини ва Чехословакияни бошқа социалистик мамлакатлар билан биргаликда зарур жавоб чоралари кўришга мажбур қилган бўлур эди.

Музокараларнинг қатнашчилари ёппасига ва батамом қуролсизланиш, бундан буён ядро қуролининг тарқалишига йўл қўймаслик проблемасини ҳамда халқларнинг тинчлиги ва хавфсизлигини таъминлашга доир бошқа чораларни муҳокама қилдилар. Томонлар қуролсизланишга бағишлаб, жаҳон конференцияси чақирилишини якдиллик билан ёқладилар ҳамда мустамлака мамлакатлар ва халқларга мустақиллик бериш тўғрисидаги декларациянинг сира кечиктирмай амалга оширилишини талаб қилдилар.

Томонлар Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг фаолиятини анализ қилиб кўрдилар. Улар империалистик кучларнинг БМТни заифлаштириш ҳамда БМТдан тинчликка ва халқлар ўртасидаги ҳамкорликка ёт бўлган мақсадларда фойдаланиш йўлидаги уринишларига қарши чиқдилар.

Қўшма баёнотнинг якунловчи қисмида бундай дейилади: бўлиб ўтган суҳбатлар вақтида халқаро коммунистик ва ишчилар ҳаракатидаги аҳвол хусусида фикрларнинг бир-бирига тўла равишда мослиги таъкидлаб ўтилди. Ҳар иккала коммунистик партиянинг вакиллари марксизм-ленинизм ва пролетар интернационализми асосида жаҳон коммунистик ҳаракатини мустаҳкамлаш учун курашда социалистик ҳамдўстликнинг барча кучларини жипслаштиришга қаратилган амалий ҳаракатларни давом эттира беришга маҳкам бел боғлаганликларини билдирдилар.

Чехословакия Социалистик Республикасининг партия-давлат делегацияси СССР партия-ҳукумат делегациясини дўстона визит билан Чехословакияга ташриф буюришга Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукумати номидан таклиф қилди. Совет томони бу таклифни миннатдорчилик билан қабул қилди.

Қўшма баёнотни КПСС Марказий Комитетининг Биринчи секретари Л. И. Брежнев, СССР Олий Совети Президиумининг Раиси А. И. Микоян, СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти А. Новотний, Чехословакия Социалистик Республикаси ҳукуматининг Раиси Й. Ленарт имзоладилар. (ТАСС).

ЎЛКАНГИЗНИ КЎРГАНИМ БИЛАН БАХТИЁРМАН

МХАТ артисткаси Маргарита Анастасьева тошкентлик томошабинларга энди жуда таниш бўлиб қолди. У «Кремль курантлари»да Маша Забелинанинг ажойиб образини яратиб ҳаммани қойил қолдирди.

Маргарита Анастасьева мхатчиларнинг учинчи авлодига мансуб. Уруш йиллари Москвада шу театр ҳузурида мактаб ташкил этилган бўлиб, уни биринчи бўлиб битириб чиққан ёш артистлар қаторида у ҳам бор эди. Ушандан бери орадан 18 йил ўтди. Шу давр ичида истеъдодли ёш санъаткор «Аврора залпи», «Учинчи патетик қисса», «Кремль курантлари», «Йўлдаги жанг», «Мешчанлар» ва бошқа саҳна асарларида хотин-қизлар образини яратди.

«Театримиз биринчи марта Ўрта Осиёга, жумладан сизнинг қуёшли Ўзбекистонингизга келди, — дейди М. Анастасьева. — Биз ўлкангизга энг яхши фаслда, «оқ олтин» ва мевалар мўл-кўл етилган бир вақтда келдик. Мен гўзал ўлкангизни ўз кўзим билан кўрганимдан бахтиёрман».

Л. Глауберзон фотоси.

„КРЕМЛЬ КУРАНТЛАРИ“

ТЕАТР

Ленин!

Нақадар улуғвор ва қудратли, муқаддас ва мўътабар сўз бу! Ленин деганда қалблар қувончга тўлади, совет халқи 48 йил мобайнида экономикада, маданиятда, адабиёт ва санъатда эришган оламшумул-тарихий муваффақиятлар кўз ўнгимизда намоён бўлади. Ленин ҳар он, ҳар қадамимизда биз билан бирга, у бизнинг ақлимиз, байроғимиз, қудратимиз ҳам виждонимиздир. У яратган буюк таълимот бамисоли қуёш каби йўлимизни ёритиб туради.

Гениал доҳий асарларини ўқиш, ўрганиш ҳамда унинг азим сиймосини бадиий адабиётда, саҳнада ва экранда гавдалантириш ёзувчи ва санъат аҳли учун шарафли, айни чоғда мураккаб ва масъулиятли вазифадир. Ушбу вазифани бажариш йўлида совет театри ва кино санъати жиддий ютуқларни қўлга киритди. Ленин образи ҳақида сўз юритилар экан, аввало драматург Н. Погодин ҳамда актёрлардан Б. Шчукин, М. Штраух ва Б. Смирновларни тилга оламиз.

Маълумки, машҳур драматург Николай Погодин ўзининг «Милтиқли киши», «Кремль курантлари» ва «Учинчи патетик қисса» номли уч асарни ўз ичига олган трилогияси билан совет драматургияси тараққиётига ҳамда совет ленинномасига салмоқли ҳисса қўшди. Трилогияда В. И. Лениннинг Октябрь революциясини амалга ошириш давридаги, ГОЭЛРО планининг тузилиши ва янги иқтисодий сиёсат даврларидаги қайноқ фаолияти катта маҳорат билан тасвирланади. Тошкент томошабинлари шундан «Кремль курантлари» асарини азиз меҳмонимиз Москва Бадиий академик театри артистлари ижросида кўришга муяссар бўлдилар.

«Кремль курантлари»ни саҳналаштиришга МХАТ асосчиларидан бири В. И. Немирович-Данченко биринчи бўлиб бел боғлаган. У Лениннинг образининг романтик мотивларини, унинг порлоқ келажак ҳақидаги буюк орзу ва хаёлларини ёритишни мақсад қилган. Зотан Немирович-Данченко тасаввурида Ленин ўзида идеал билан борлиқни, орзу билан ҳаракатни бир-бирига яхши пайванд қилган ажойиб инсондир. Аммо режиссёр ўз муддаосини тўла амалга оширишга эришолмайди. Чунки Ленин ролини ўйнаган актёр А. Грибов ижодий йўли ва интилишларига кўра ҳажвий образлар ижрочиси бўлгани сабабли доҳийнинг романтик сиймосини охиригача очиб беролмайди.

В. И. Немирович-Данченко режалари «Кремль курантлари»нинг 1956 йилда М. Кнебель, И. Раевский ва В. Марковлар томонидан саҳналаштирилган иккинчи редакциясида амалга ошди. Ленин ролини Б. Смирнов ўйнаб, «Кремлдаги хаёлпараст» образини тўлақонли гавдалантирди. Албатта, бу муваффақият Смирнов учун тасодиф эмас эди. Шунгача Шекспир, Чехов, Горький асарларида талай мураккаб ролларни ижро этиб, дуруст тажриба орттирган артист бу катта имтиҳонга пухта тайёрлана бошлаган эди. Шу жиҳатдан, артист ижодида Ленин образи катта ва кўп йиллик меҳнат, тинимсиз изланиш маҳсулидир. Смирнов Ленин образини юксак романтик кайфиятга, нафис ва олижаноб туйғуларга бой қилиб гавдалантиришга муваффақ бўлади.

Биз спектаклнинг ана шу редакциясини, Ленин ролида Б. Смирновни кўришга муваффақ бўлдик.

Санъат шинавандалари томонидан юқори баҳоланган, Лондон, Париж ва Нью-Йорк томошабинлари олқишлаган, МХАТнинг Ўрта Осиёда кўрсатган гастроль программасининг дебочаси бўлган «Кремль курантлари» спектакли муваффақиятининг боиси нимада? Ушбу муваффақият негизида аввало асл драматургик материал, драматург Н. Погодиннинг катта қон меҳнати ва маҳорати ётади. Драматург В. И. Ленин асарларини, у билан ёнма-ён яшаган, бирга ишлаган, учрашган кишиларнинг хотираларини қалб кўзи билан синчиклаб ўрганиш, улардан доҳий фикри ва энергиясининг қудрати ва йўналишини аниқлаб олиш орқали доҳийнинг Совет республикасининг социалистик қурилишга ўтишдек мураккаб даврдаги фаолиятини ҳар томонлама ва ёрқин акс эттиради.

«Милтиқли киши»да драматург тарих ҳақиқатига қаттиқ таяниб иш кўрган бўлса, «Кремль курантлари»да Ленин образини айрим воқеий фактлар аралашган тўқима ҳолатлар, тўқима образлар орасида тасвирлади. Аммо шунга қарамасдан давр руҳи ва белгиларини, айрим реал воқеа ва фактларни тасвирлашда у тарихга таянади. Авторнинг бадиий тўқимага бу қадар эътибор бериши бежиз эмас. Чунки унинг мақсади иложи борича кўпроқ ҳаётий материални қамраб олиш, турли хил зиддиятларни бирлаштириш, шу асосда турли табақа вакилларининг Совет ҳокимиятининг сиёсати, мамлакатдаги аҳволга, революция йўлбошчисига муносабатини ҳамда Лениннинг орзуларини кўрсатишдан иборат бўлган. Лениннинг романтик қиёфасини гавдалантириш учун драматург янги воситалардан, чунончи, лирик бўёқлардан кенг фойдаланади.

Аммо драматургик материал қанча мукаммал бўлмасин, у тажрибали режиссёр ва ижрочилар коллективи қўлига тушмаса барибир яхши саҳналаштирилиши қийин. «Кремль курантлари» спектакли шуни кўрсатаяптики, режиссёр ҳамда ижрочилар пьесани драматург истаклари ва ғояларига мос шаклларда таҳлил ва талқин эта олганлар. Спектаклнинг марказига Ленин образи қўйилган. Эпизодлар, воқеалар, персонажлар, ҳолатларнинг барчаси шу образни тўлақонли гавдалантиришга қаратилган.

Б. Смирнов ижросидаги Ленин образи ҳақида сўз борар экан, аввало шуни айтмоқ керакки, артист доҳийга хос бўлган ташқи қиёфа, талаффуз, нутқ, қадам, мимика, қўл ҳаракатлари ва бошқа бир қатор белгиларнинг ҳаққоний ва тўғри чиқишига астойдил интилган. Аммо ишонарли яратилган ташқи қиёфа ишнинг бошидир. Ижрочи қиёфани бир олам маъно, самимият, ёрқинлик, ҳарорат ва фазилат билан тўлдирган.

Артист драматург ва режиссёр мақсадини яхши англаган, пьесанинг ва образнинг қон томирини тўғри топган. У Лениннинг романтик табиатини кўрсатишни ўзининг асосий вазифаси деб билган. Лениннинг улуғ ўйлар ва фикрлар билан тўлиб-тошган, тошқин руҳ, ҳароратли ҳолат, қайноқ қалб эгаси сифатида гавдаланиши Б. Смирнов талқинининг асосий хусусияти ҳисобланади. Актёр доҳий тафаккурининг бетиним ҳароратини, бетиним ички ташвиши ва безовталигини уйидаги ҳамда трамвай ишчилари (артист З. Р. Смулко, В. А. Лешкин, С. Н. Горрель), гадо хотин билан учрашувида, Кремль девори ёнида Саша Рибаков (артист Н. П. Алексеев) билан суҳбатида ёрқин кўрсатади. Бунда у доҳи фикрларининг ички оқимларини очиб беради.

Қисқа қилиб айтганда, Б. Смирнов саҳна ленинномасига Ленин фаолияти ва ички дунёсининг ялпи қирраларини тараннум қилувчи яна бир янги, оригинал образ қўшди. У яратган Ленин образи романтик нафосати ва майин лирикаси, самимияти ва камтаринлиги билан томошабинлар қалбини забт эта олган.

Спектаклда мустаҳкам бадиий ансамбль бўлмаганда, Б. Смирновнинг хизматлари зое кетиши мумкин эди. МХАТ спектакли шу билан ажралиб турадики, унда барча томонларга бир хилда жиддий эътибор берилган. Декорация дейсизми, прожекторлардан бериладиган нур-шуълалар дейсизми, костюм ва грим, оммавий саҳналарнинг ишланиши дейсизми, жисмоний ҳаракат ва нутқ маданиятини дейсизми, ушоқ ролларнинг ижро этилишини дейсизми — барчаси юқори савияда ишланган, бажарилган.

Бир тақриз ҳажмида бу ажойиб спектаклнинг барча фазилатлари ҳақида, барча ижрочилари ҳақида фикр юритиб бўлмайди. Шу сабабли спектаклда иштирок этган қирқ артистнинг ҳаммаси ҳам ўзига топширилган ролни катта масъулият билан сидқидилдан бажаради деган баҳо билан чекланамиз. Аммо М. П. Болдуман (инженер Забелин), А. П. Зуева (Анна), Н. А. Шавикин (Казанок), В. А. Дементьева (гадокампир), Б. Я. Петкер (соатсоз)нинг маҳоратини алоҳида қайд қилмай ўтолмаймиз.

Бадиий театрнинг «Кремль курантлари» спектакли тошкентликларга катта эстетик завқ бағишлади. Ҳақиқий ва улкан санъат намунаси бўлган бу спектакль томошабин учунгина эмас, ўзбек актёрлари учун ҳам катта мактабдир.

Муҳсин ҚОДИРОВ,
санъатшунос.

„ЧАЙКА“ ЗАВОДДА

Донг чиқарган МХАТ артистлари Октябрь революцияси номидаги Тошкент тепловоз — вагон ремонти заводи коллективининг ҳурматли меҳмонлари бўлишди.

СССР халқ артисти Б. Я. Петкер Тошкентда Октябрь революциясининг бешиги саналган заводга бораётганликларини билиб, мхатликларни Москвадаги «Красний пролетарий» заводи коллективи билан боғлаётган дўстлик тўғрисида йўлдаёқ гапириб бера бошлади. МХАТ ишчилар билан театр коллективи ўртасида дўстликни мамлакатда бошлаб берган биринчи театр бўлди.

Б. Я. Петкер Тошкент заводининг ишчиларига мурожаат қилиб, ўз меҳнатингиз билан корхонанинг илғариги, ажойиб ишчилар традицияларини давом эттираётган сизлар ҳам энди дўстларимиз сафига қўшилаётганлигингиз билан биз фахрланамиз, деди.

Коммунистик меҳнат бригадасининг раҳбари Ўткир Камолиддинов ўз ишчи ўртоқлари номидан меҳмонларни табриклади.

Сўнгра завод клубига машҳур «Чайка» учиб кириб келгандай бўлди — театр артистлари «Кремль курантлари», «Любовь Яровая», «Платон Кречет», «Бальзаминовнинг уйланиши» деган ўз спектаклларидан парчалар кўрсатдилар. Парчалар кўрсатишда мхатчиларнинг кекса ва ёш авлодлари — СССР халқ артистлари М. М. Яншин, Б. Я. Петкер, РСФСРда хизмат кўрсатган артистлар А. А. Михайлов, П. М. Винников, артистлардан Р. В. Максимова, Н. В. Пеньков, С. Б. Сафонов, В. Е. Корнуков, Д. А. Климовлар қатнашдилар. (ЎзТАГ).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Иккинчи жаҳон уруши йилларида гитлерчи босқинчилар Франциянинг ғарбий соҳили яқинида жойлашган Жерси деган инглиз оролини вақтинча босиб олган эдилар ва бу оролда совет гражданлари ҳамда ҳарбий-асирлар учун концентрацион лагерь вужудга келтирган эдилар. Шу оролда яшовчи инглизларнинг бир группаси бир неча йил мобайнида ҳаётларини таҳлика остида қолдирганлари ҳолда совет кишиларининг фашист асоратидан қочиб қутулишларига ёрдам берди ва улардан кўпини ўлимдан сақлаб қолди. Инглиз гражданлари қилган қаҳрамонона иш ҳақидаги тафсилотлар ҳали яқиндагина маълум бўлиб қолди. Ана шу гражданларнинг бир қанчаси немис фашистлари томонидан қамоққа олинган ва концентрацион лагерга ташланган эди, улардан бири Луиза Гульд эса, газ камерасида ҳалок бўлган эди.

СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Ҳукумати Буюк Британия Ҳукуматига мурожаат қилиб, Жерси оролида совет гражданлари ва ҳарбий хизматчиларини қутқазиб қолишда мардлик ва жасорат кўрсатган ҳамда иккинчи жаҳон уруши йилларида герман фашизмига қарши биргаликда олиб борилган кураш даврида уларга ёрдам берган қуйидаги инглиз фуқароларига СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Ҳукуматининг самимий ташаккурини топширишни илтимос қилди:

1. Ле Дрюленек Гарольдга.
2. Ле Брок Нормангa.
3. Хьюлен Ле Слига.
4. Меткаф Августга.
5. Ле Мотт Ренега.
6. Палло Освальдга.
7. Перкинс Леонардга.
8. Сарр Вильямга.
9. Ле Суэр Робертга.
10. Форстер Айвига.
11. Бидэйн Альбертга.
12. Димитриева Клавдияга.
13. Ле Корнь Майкка.
14. Фран Ренега.
15. Хэмон Франсисга.
16. Лебретон Жонга.
17. Гаррет Ройстонга.
18. Ле Суэр Франсисга.

Шунингдек марҳум Гульд Луиза ва Маккинстри Робертнинг қариндошларига.

Буюк Британиянинг Москвадаги элчихонаси Буюк Британия ҳукумати Жерси оролида совет гражданлари ва ҳарбий хизматчиларини қутқазиб қолишда актив қатнашганликлари учун мазкур инглиз фуқароларига СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Ҳукуматининг ташаккурини топширганлигини хабар қилди.

КОНГО (БРАЗЗАВИЛЬ)ГА НИСБАТАН ҚУРОЛЛИ ИҒВОГАРЛИК

БРАЗЗАВИЛЬ, 15 сентябрь. (ТАСС). Мобутучилар армиясининг 300 чоғлик солдатдан иборат бир отряди 14 сентябрь куни эрталаб Мфуати кичик префектураси (Ниарибъвенза префектураси) атрофида Конго (Браззавиль) давлат чегарасини бузди.

Мобутучилар Муиондз, Кинанга, Букумби ва Кингои қишлоқларини ўққа тутди. Тинч аҳоли ваҳимага тушиб, яшаб турган жойидан қочиб кетди. Ички ишлар министрлигининг бугун Браззавилда эълон қилган ахборотида ана шундай дейилади:

Ички ишлар министрлиги Конго (Леопольдвиль) чегараси яқинига жойлашган Конгодаги бошқа қишлоқларнинг аҳолисини, аёллар билан болаларни кўчиришга чақиради. Конго (Браззавиль) ҳукумати, деб ўқтирилади ахборотда, мамлакатнинг территориал бутунлигини қўриқлаш ва халқнинг хавфсизлигини таъминлаш соҳасидаги ўз муқаддас бурчини бажаради.

ВАТАНЛАРИГА ҚАЙТИБ КЕЛИШДИ

ПРАГА, 15 сентябрь. (ТАСС). Чехословакия Коммунистик партияси Марказий Комитетининг биринчи секретари, Чехословакия Социалистик Республикасининг Президенти Антонин Новотний бошчилигидаги Чехословакия Социалистик Республикаси партиядавлат делегацияси бугун Москвадан Прагага қайтиб келди. Делегация КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет Ҳукуматининг таклифига биноан, Совет Иттифоқида расмий визит билан меҳмон бўлган эди.

ҲИНДИСТОН — ПОКИСТОН МОЖАРОСИ

ДЕҲЛИ, 15 сентябрь. (ТАСС). Ҳиндистон мудофаа министрлигининг кеча матбуот учун топширилган баёнотида бундай дейилади: Ҳиндистон қўшинлари Сиалкот томонида душманнинг ҳужумларини даф қилишни давом эттирмоқдалар. Покистон қўшинлари аскар ва техника жиҳатидан «катта талафот» кўрмоқдалар.

Ҳиндистон информация агентлиги ПТИнинг хабар беришича, Покистон авиацияси кеча Ражастон штатидаги Жодхпур шаҳрини «жуда қаттиқ бомбардимон қилган».

НЬЮ-ЙОРК, 15 сентябрь. (ТАСС). Юнайтед Пресс Интернейшнл агентлигининг мухбири Деҳлидан хабар беради: Сиалкот районида Ҳиндистон қўшинларининг қарши ҳужуми вақтида душманнинг 98 танки ва 15 самолёти йўқ қилиб юборилганлиги Деҳлида эълон қилинди.

Ҳиндистон пойтахтида эълон қилинган кейинги расмий маълумотларга қараганда, ҳинд томони деярли икки ҳафта давом этган қаттиқ жанглар вақтида душманнинг 260 танкини йўқ қилиб юборган.

МОСКВАЛИК САНЪАТКОРЛАР ПАХТАЗОРДА

Хушҳаво Байтқўрғон қишлоғига республикамизда меҳмон бўлиб турган М. Горький номли Москва Бадиий академик театри артистлари меҳмон бўлиб келдилар. Улар фақат меҳмон эмас, авжи терим палласида жасорат билан ишлаётган теримчиларга ҳамдам бўлдилар.

Тушки дам олиш вақтида 6-бригаданинг баҳаво дала шийпонига 300 дан ортиқ колхозчи йиғилдилар. «Правда» колхози раиси ўртоқ Ф. Муҳсимов колхозчиларни ҳурмат қилиб келган санъат соҳибларини қизғин табриклади. Ўз навбатида СССР халқ артисти П. В. Масальский колхозчиларга москвалик санъаткорларнинг қизғин саломини топширди.

Концерт бошланиб кетди. Бригаданинг баҳово очиқ майдонидаги шийпонида берилган концертда РСФСР халқ артисти Кира Николаевна Головко, РСФСРда хизмат кўрсатган артист Ю. Леонидов, талантли артистка М. В. Анастасъева ва бошқалар қатнашдилар.

Давлат мукофоти лауреати бир қанча кинофильмларда иштирок этган РСФСРда хизмат кўрсатган артист В. С. Давидов:

— Қадрдон ўзбекистонлик дўстларимиз, биз сизнинг мана шу пахтазорингизда меҳнатингиз қанчалар улуғлигини кўриб турибмиз. Бизнинг санъатимиз сизнинг бир умр хизматингиздадир, — деди.

Москвалик санъаткорларга жавобан 6-бригада бошлиғи Беркин Тошматов:

— Биз йиллик пахта тайёрлаш планини 17 сентябрда бажарамиз. Бу эса сизнинг келишингизга бизнинг чинакам совғамиздир. Сиз қадрдонлар Москвага қайтиб борганингизда улуғ пойтахт меҳнаткашларига биздан салом айтинглар деди.

Меҳмонлар колхознинг боғчачилик, чорвачилик ва бошқа хўжаликларини кўздан кечирдилар.

Москвалик санъаткорларнинг Орджоникидзе районидаги «Правда» колхозига келиши унутилмас воқеалардан бири бўлиб қолди. **Суратда:** меҳмонлар терилган янги навли пахтани кўздан кечирмоқдалар.

А. Абалян фотоси.

ФУТБОЛ ОЛАМИДА

Мамлакат чемпионатининг 14 ва 15 сентябрда бўлган ўйинлари командаларнинг турнир жадвалидаги ўрнига ҳеч қандай ўзгартиш киритмади. Пешқадамлар ҳам, «хавфли зона»дагилар ҳам ўз ўрнида қолди.

Москва динамочилари ўйиндан-ўйинга ишқибозларни хурсанд қилмоқдалар. Улар бу сафар Кутаисининг «Торпедо» командасини 3:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар. Бу — ўзини ўнглаб олган «Динамо»нинг иккинчи даврадаги кетма-кет бешинчи ғалабасидир. ЦСКА футболчилари эса бунинг аксича пастлаб кетмоқдалар. Улар кейинги турда Ростов армиячиларидан 0:1 ҳисобида енгилдилар. Бу ЦСКАнинг кетма-кет тўртинчи мағлубиятидир. Қолган учрашувлар қуйидагича якунланди: «Динамо» (Киев) — «Крылья Советов» — 2:0; «Динамо» (Минск) — «Нефтяник» — 2:1; «Зенит» — «Динамо» (Тбилиси) — 2:2; «Торпедо» (Москва) — «Шахтёр» — 1:0.

Турнир жадвали:

Командалар	У.	Т.	О.
«Торпедо» М.	23	37—13	37
«Динамо» К.	21	37—15	31
«Динамо» Мн.	22	26—14	28
ЦСКА	23	25—16	26
«Динамо» М.	23	28—21	25
СКА Р.	23	25—21	25
«Динамо» Тб.	22	24—21	23
«Зенит»	23	26—23	23
«Спартак» М.	22	17—17	21
«Кр. Советов»	22	26—27	21
«Черноморец»	22	29—30	21
«Локомотив»	25	34—40	21
«Нефтяник»	23	22—29	20
«Шахтёр»	22	19—23	19
«Пахтакор»	21	21—28	19
«Торпедо» К.	22	20—45	14
СКА О.	23	12—45	8

* * *

Газетамизнинг илгариги сонида «А» класси иккинчи лигасининг иккинчи кичик группасидан финалга чиққан саккиз ғолибни айтиб ўтган эдик. Энди биринчи кичик группадаги «кучли саккизлик» ҳам маълум бўлди. Булар Ивановонинг «Текстильшчик», Свердловскнинг «Уралмаш», Харьковнинг «Авангард», Қарағандaнинг «Шахтёр», Кишиневнинг «Молдова», Горькийнинг «Волга», Грозныйнинг «Терек», Челябинскнинг «Локомотив» командаларидир.

Энди иккала группадан чиққан 16 та финалчи «А» классининг юқори лигасига йўлланма олиш учун курашади. Маълумки, фақат битта командагина кучлилар сафига ўтади. Шу сабабли ғолиб чиқиш учун кураш ғоят қизғин тус олиши табиий. Хўш, командалар қандай очколар запаси билан финалга келдилар. «Текстильшчик», «Авангард», «Арарат» командалари финалчилар учун тузилган янги жадвални бошқариб борадилар. Уларнинг ҳар бирида 18 тадан очко бор. «Қайрат», «Жальгирис», «Уралмаш», «Шахтёр» командалари эса 16 тадан «олтин очко» тўплаганлар. Кўриниб турибдики, «Текстильшчик»ни ҳисобламаганда футбол ишқибозларига илгаридан маълум бўлган тажрибали коллективлар олдинда. Йўлланмани ҳам мана шу командалардан бири қўлга киритиши ҳақиқатга яқинроқ.

* * *

Марокаш мамлакат терма футбол командаси ўртоқлик учрашувлари ўтказиш учун Совет Иттифоқига келди. Эртага марказий «Пахтакор» стадионида меҳмонлар биринчи ўйинни ўтказадилар. Улар «Пахтакор» футбол командаси билан мусобақалашадилар.

П. КОНОВАЛОВ.

1966 йил учун газета ва журналларга обуна қабул қилинмоқда

„ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ“НИ ЎҚИНГ

ХАБАР ВА МАҚОЛАЛАРИНГИЗ БИЛАН ҚАТНАШИНГ

Газетага обуна „Союзпечать“нинг ҳамма бўлимларида почтальонлар, фабрика, заводлар, қурилишлар, муассасалар, олий ўқув юртлари, шунингдек колхоз ва совхозлардаги жамоатчи вакиллар томонидан қабул қилинади.

ГАЗЕТАГА ТЕЗРОҚ ОБУНА БЎЛИНГ.

ОБУНА БАҲОСИ: 12 ойга—5 сўм 28 тийин, 6 ойга—2 сўм 64 тийин, 3 ойга—1 сўм 32 тийин.

Реклама ва эълонлар

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

17 СЕНТЯБРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.20 — **Қизиқ ўйинчоқлар** (болалар учун), 18.40 — **Ҳал қилувчи давр** (қишлоқ хўжалик ходимлари учун).

Рус тилида: 18.55 — **Юпитер кулади** (Москва Бадиий Академик театри спектакли), танаффус вақтларида — **Телевизион янгиликлар**, спектаклдан сўнг — **Гирдоб** (Султон Акбарий поэмаси асосида телепостановка, ўзбек тилида).

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Юқори синф ўқувчилари клуби.**

Ўзбек тилида: 18.35 — **Тошкент янгиликлари**, 18.45 — **Баҳорим шаҳри** (телеочерк), 19.05 — **Оммабоп классик куйлар**, 19.35 — **Тунги патруль** (бадиий фильм).

Рус тилида: 21.15 — **Лермонтов Грузияда** (ҳужжатли фильм), 21.35 — **Тошкент янгиликлари**, 21.45 — **Тошкентнинг келажаги**, 22.15 — **Дўстим ҳақида** (бадиий фильм).

ТЕАТР

М. ГОРЬКИЙ НОМЛИ МОСКВА БАДИИЙ АКАДЕМИК ТЕАТРИ ГАСТРОЛЛАРИ

17 сентябрда

ГОРЬКИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — **Егор Буличёв ва бошқалар.**

СВЕРДЛОВ НОМЛИ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — **Юпитер кулади.**

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/IX да **Хоразм қўшиғи**, 18/IX да **Риголетто.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 17/IX да **Нурхон**, 18/IX да **Тошболта ошиқ.**

КИНО

ҚИШКИ БИНОДА

Яшил чироқ — КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ИСКРА» (кундуз ва кечқурун).

Боксчи ва ўлим — НАВОИЙ номли (кундуз ва кечқурун).

Миллионер васияти — «ЎЗБЕКИСТОН», «МОСКВА» (кундуз ва кечқурун).

Умберто Д. — «МОСКВА» (кундуз соат 2 ва кеч 6 да).

Кутлуғ қон (кеч соат 6 да, ўзбек тилида). **Чангда қолган гул** (кундуз 3.20 ва кеч 10.10 минутда) — НАВОИЙ номли.

ЁЗГИ БИНОДА

(кеч соат 8 ярмида бошланади)

Оддий мўъжиза — «ВАТАН», «1 МАЙ», ТЕЛЬМАН номли.

Миллионер васияти — «ФЕСТИВАЛЬ».

Тунги патруль — КАФАНОВ номли.

Эски Чикагода — «УДАРНИК».

Чангда қолган гул — «НАВОИЙ номли.

ҲАМЗА НОМЛИ ЛЕНИН ОРДЕНЛИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА

1965/66 ЙИЛ МАВСУМИНИНГ

ОЧИЛИШИ

21/IX да — **Қотил.**
22/IX да — **Алишер Навоий.**
23/IX да — **Мирзо Улуғбек.**
24/IX да — **Сарвқомат дилбарим.**
25/IX да — **Қонли сароб.**
26/IX да — кундуз **Насриддин саргузаштлари**, кечқурун **Қотил.**

Кундузги спектакллар соат 12 да, кечки спектакллар соат 7 ярмида бошланади.

Касса эрталаб соат 10 дан ишлайди. Билетлар сотилмоқда.

ПУШКИН НОМЛИ ПАРКДА

17, 18 сентябрда

Ўзбекистон ССР ва Туркманистон ССР халқ артисти **Комилжон Отаниёзов** раҳбарлигида ва солист **Олмахон Ҳайитова** иштирокида

ХОРАЗМ АНСАМБЛИНИНГ

КОНЦЕРТЛАРИ

Концерт кеч соат 8 ярмида бошланади. Касса кундуз соат 1 дан ишлайди.

Чилонзор массив, 6-Б сектор, 5-уй, 7-квартирада турувчи **Азим Маҳмуджонович Алибоевнинг** шу уйда турувчи Вера Ивановна Алибоевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

Шомаҳмудов кўчаси, Боғкўча проезд, 7-уйда турувчи **Ҳамидулла Шомаҳмудовнинг** шу уйда турувчи Раъно Шомаҳмудова (Каримова)дан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Алоқа кўчаси, 1-проезд, 7-уйда турувчи **Ҳаким Мирзаҳмедовнинг** шу уйда турувчи Валентина Ивановна Мирзаҳмедовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Октябрь район халқ судида кўрилади.

Редактор А. ИСМОИЛОВ.

«ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ» («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА») — Орган Ташкентского обкома, горкома КП Узбекистана, областного и городского Советов депутатов трудящихся.

Бизнинг адрес: Тошкент, «Правда Востока» кўчаси, 26-уй.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 29004. Редактор ўринбосарлари — 25885, 26232. Масъул секретарь — 34808. Пропаганда, адабиёт ва санъат бўлимлари — 31936. Партия турмуши, Саноат, транспорт ва қурилиш, ахборот ва спорт бўлимлари — 33786. Қишлоқ хўжалиги, Фан, Мактаб ва олий ўқув юртлари бўлимлари — 29040. Совет ишлари, маиший ва шаҳар хўжалиги бўлими — 28761. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 34048. Эълонлар бўлими — 28142. Коммутатор — 30249 дан 30258 гача.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси, Тошкент шаҳри.

Р. 11614. Индекс 64969. Нашр. № 1849.